

43ste VERGADERING. — 19 JUNI 1929.

Ingekomen stukken. — Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

43ste VERGADERING.**VERGADERING VAN WOENSDAG 19 JUNI 1929.**

(Bijeenroepingsuur 11 voormiddag.)

Ingekomen: missives van den Directeur van het Kabinet der Koningin. — Behandeling der interpellatie van den heer Colijn over de gebeurtenissen op Curaçao. — Nog ingekomen: berichten van leden.

Voorzitter: de heer van Voorst tot Voorst.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 46 leden, te weten:

de heeren Pollema, Rugge, van Lanschot, Janssen, Hermans, Blomjous, Lindeijer, Koster, Heerkens Thijssen, van der Hoeven, van den Bergh, Colijn, Haffmans, de Vos van Steenwijk, van Wassenaer van Catwijk, Ossendorp, van Embden, de Jong, Reijmer, Frans, Gelderman, Verkouteren, Westerdijk, mevrouw Pothuis—Smit, de heeren Slingenberg, Diepenhorst, de Veer, Rink, Anema, de Gijsselaar, Moltmaker, de Vlucht, de Savornin Lohman, van der Lande, Danz, Michiels van Kessenich, Mendels, Croles, Smeenge, Arntz, Wibaut, Steger, Polak, de Zeeuw, de Wit,

en al de heeren Ministers, behalve de Ministers van Justitie en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

De notulen van het verhandelde in de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen:

vijftien brieven van den directeur van het Kabinet der Koningin, houdende mededeeling van de bekrachtiging door Hare Majesteit van acht en dertig ontwerpen van wet, door de Eerste Kamer aangenomen in haar vergaderingen van 19 Maart, 10, 11, 12, 19, 23 en 24 April 1929.

Deze stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de **interpellatie van den heer Colijn** met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

De heer **Colijn**: Mijnheer de Voorzitter! Alvorens over te gaan tot het stellen der vragen, die ik gisteren ter kennis van de Regeering heb gebracht, wensch ik eerst een kort woord te spreken over de aanleiding tot het aanvragen van deze interpellatie. Ik doe dat in verband met de omstandigheid, dat ik gisteren hier een klank meende te beluisteren, die, geloof ik, uit dit debat moet worden verwijderd. Ik meen te hebben gehoord, dat door een van de leden in deze Kamer is gezinspeeld geworden op de naderende verkiezingen in verband met deze interpellatie. Ik wensch zeer nadrukkelijk te constateeren, dat elk verband tusschen deze interpellatie en de politieke contro-versen, die in deze dagen in ons land openbaar worden, uit dit debat verre moet worden gehouden. Ik zal mij dan ook

Handelingen der Staten-Generaal. — 1928—1929. — I,

(Colijn.)

beijveren om dat te doen. Ik wil er wel aan toevoegen, dat ik persoonlijk het diep verachtelijk vinden zou, indien een aan-gelegenheid als deze zou worden aangegrepen, om daar voor eenige partij politieke munt uit te slaan. De zaak, waarom het hier gaat, is een zaak, die ons allen aangaat, die het Neder-landsche volk aangaat, en omdat die zaak het Nederlandsche volk in zijn geheel aangaat, heb ik gemeend, dat, wanneer een tak van de Volksvertegenwoordiging juist in deze dagen bijeenkwam, die bijeenkomst niet kon plaats hebben zonder dat onmiddellijk uit den boezem van dien tak van de Volksvertegen-woordiging van belangstelling in deze aangelegenheid bleek. Dat is de eenige reden, die er mij toe heeft geleid, om bij den aanvang van de bijeenkomst gisteren aan de Kamer verlot te vragen tot het vragen van enkele inlichtingen aan de Regeering.

Nu overgaande tot de toelichting van de vragen, die ik achter-eenvolgens stellen zal, begin ik met aan de hand van de ver-kregen inlichtingen, waarvoor ik dankzeg, een constructie te geven van het gebeurde.

Ik begin met Vrijdag 7 Juni. In den loop van dien dag komt er in Willemstad een schoener aan, waarop zich veel Venezo-laansche passagiers bevinden. Hoeveel het er precies waren, is niet bekend, hoewel ik in een van de berichten gelezen heb, dat het er 200 geweest zouden zijn. Onder die 200 bevond zich ook iemand, die den naam draagt van Urbina. Ik zal hem zijn titel laten en spreken van generaal Urbina, want ik mag niet verhelten, dat er in mijn hart een plekje is, waar respect spreekt voor de doortastendheid en voortvarendheid van dien man. Die generaal Urbina was een oude bekende van de Venezolaansche en Curaçaosche politie, want in November 1928 heeft die gene-raal 14 dagen opgesloten gezeten in het fort te Willemstad, is daar althans geïnterneerd geweest, en is daarna als een undesi-rable uitgewezen geworden.

Die passagiers, die met den schoener aangekomen zijn, waren ongewapend; zij waren ook voorzien van passen, want anders hadden zij niet toegelaten kunnen worden. Zij waren ongewapend en kwamen, uit het gebeurde van den volgende dag is het gebleken, met het voornemen om zich in het bezit te stellen van wapens en munitie, die Willemstad hun zou moeten leveren. Ruim 24 uur later wordt dat voornemen ten uitvoer gelegd, want tegen half 10 Zaterdagavond heeft de aanslag plaats gehad. Er ligt dus ruim een etmaal tusschen de aankomst van die Venezolanen en de uitvoering van den overval. In dien tusschen-tijd, zoo onderstelt de Regeering naar aanleiding van berichten, haar van den Gouverneur van Curaçao geworden, zouden dan op andere punten van het eiland andere Venezolanen geland zijn en daarvan zou tevens gebruik gemaakt zijn om wapens binnen te smokkelen, aangezien de personen, die Vrijdag met den schoener waren aangekomen, ongewapend waren. Voorts is er in dien tusschentijd contact gezocht met de verschillende aanhangers onder hun landgenooten op Curaçao, die daar in grooten getale aanwezig plegen te zijn, en zoo is gevormd een groep ter sterkte van ongeveer 500 man. Dat cijfer van 500 man is het eenige cijfer, dat wij hebben. Het is een beetje raadsel-achtig, hoe men daaraan gekomen is, want de Minister van Koloniën heeft ons medegedeeld, dat er eigenlijk niemand is, die het geheel heeft gezien; ieder heeft maar een stukje gezien. Maar bij die 500 zullen we ons nu maar houden. Na het ver-zamelen van die 500 man is er dan verder ook gewerkt aan de organisatie van den aanslag.

Die bende is verdeeld geworden in drie deelen: er is gevormd een directe aanvalsgroep, een reserve van die aanvalsgroep en een afdeling, die tot taak zou hebben om straks het centrum der stad af te sluiten van de rest.

Hier rijst een vraag, die ik terloops reeds nu stel, omdat zij van belang is voor de beoordeeling van de houding, die door de militaire macht op Curaçao is aangenomen; de vraag, of die beide laatste groepen, die reserve van de aanvalsgroep, maar vooral dat deel, dat bestemd was om de afzetting te bewerk-stelligen, óók van wapens voorzien waren.

Dan wordt, nadat die voorbereidingen afgevoerd zijn, ten slotte tegen half tien des avonds tot den aanval overgegaan. De kern, de aanvalsgroep, ongeveer 80 man sterk, wordt in een

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Colijn.)

drietal autobussen van buiten de stad met groote snelheid door de stad vervoerd naar het fort, en, daar aangekomen, verdeelt die aanvalsgroep zich in drie verschillende partijen, waarvan de een de hoofdwacht overvalt, de andere het piket, dat in het fort aanwezig was, omsingelt en de derde het arsenaal bezet. Die wacht bestond uit zes man, blijkens de mededeelingen van den Minister en dat piket had een sterkte van 24 man.

Er is door de militaire politie, die in het fort was, tegenstand geboden, want er zijn van onze zijde dooden en gewonden gevallen. Het is niet geheel duidelijk geworden door wie deze tegenstand geboden is, door de militairen van het piket of door de wacht. Het is ook niet geheel duidelijk geworden waar dat piket zich ophield, of het zich binnenshuis in de kazerne bevond of dat het buiten de kazerne verstrooid aanwezig was, een vraag, die ook van beteekenis is om te oordeelen over de houding, die aangenomen is geworden.

Er is ons medegedeeld, dat die militairen niet in het bezit waren van geweren; zij hadden wel revolvers en waarschijnlijk ook klewangs. Nu zou ik kunnen vragen: waar waren die geweren? Waren die geweren onder het bereik der militaire politie, zoodat men er ieder oogenblik de beschikking over kon hebben? Waren die geweren misschien opgeborgen in het arsenaal en niet onder het bereik der manschappen?

Ook dat is een vraag die beantwoording vereischt, alvorens een juist oordeel zou kunnen uitgesproken worden over de houding, die men ginds heeft aangenomen. Maar althans kan worden geconstateerd, dat door de militaire politie, die op dat oogenblik in het fort aanwezig was, in elk geval tegenstand is geboden. In een kwartier, zoo deelt de Regeering ons mede, was alles afgelopen. En nadat dat kwartier verstreken is, komt die tweede groep, die tot reserve van de aanvalsgroepen diende, toegesnel om zich in het bezit te stellen van de wapenen, die in het fort aanwezig waren. De derde afdeling bezet dan de toegangen tot het centrum van de stad, en verhindert daardoor, zoo wordt ons medegedeeld, dat de ongeveer 100 militairen, die zich boven die sterkte van 6 plus 24 nog in Willemstad bevonden, konden worden verzameld om verzet te bieden tegen de aanvallende bende.

Daarom is het van beteekenis te weten, of dat deel van de bende, dat voor de afzetting van het centrum der stad gebruikt werd, metterdaad gewapend was, hoe het gewapend was en of het ook beter bewapend was dan de militaire politie, die, althans voor zoover het dienstdoende deel betrof, gewapend was met revolver en klewang.

Tegen 10 uur is dit drama — of moet ik het anders noemen? — afgespeeld. Dan zijn de vrijbuiters baas in Willemstad. Dan heeft het Nederlandsche gezag geabdiceerd. De Gouverneur, de hoogste drager van het Nederlandsch gezag in de kolonie, sluit, op aanmaning van een luitenant, zijn woning. Hij kan geen telefonische verbinding meer krijgen met de wacht, die vlak bij zijn huis ligt, in de onmiddellijke nabijheid. Hij wacht af, wat er verder gebeurt. Hij wacht af tot half elf. Dan komt de militaire commandant bij den Gouverneur op bezoek. Hij komt hem rapporteeren, dat hij gevangen is. Dan adviseert de militaire commandant, dat alle verzet nutteloos moet worden geacht, dat een spoedig vertrek van de bende gewenscht moet worden geoordeeld, en nadat hij die gewichtige mededeeling aan den vertegenwoordiger van de Nederlandsche Regeering heeft overgebracht, begeeft de militaire commandant zich weer in gevangenschap.

De heeren vrijbuiters hebben het stoomschip *Maracaibo*, een vaartuig, varende onder Amerikaanse vlag, aangewezen voor het vervoer naar Venezuela. De Gouverneur verzoekt den agent van de Red D.Line, de lijn waartoe dat schip behoort, of deze de bemanning wil verzoeken het schip te bedienen en uit te varen. Die bemanning was gevluht, zoo deelt de Regeering ons mede, hetgeen er op wijst, dat het schip vermeersterd is geworden in dien tusschentijd. Alleen het hogere personeel was aan boord gebleven.

Een half uur later, tegen 11 uur, komt de luitenant Berger een bezoek brengen bij den Gouverneur. Hij komt hem rapporteeren, dat de verspreide militairen, die zich in de stad bevinden, niet verzameld kunnen worden.

Blijkbaar had deze officier wel eenige vrijheid van beweging; althans: er wordt hier niet gerapporteerd, dat ook hij een gevangene is, zooals de heer Mendels hier opmerkt. Hij beweegt zich blijkbaar vrij.

Terwijl hij bij den Gouverneur is, komt er zelfs een telefoonbericht, dat van militairen afkomstig moet zijn, naar het mij voorkomt; want de inhoud van het bericht is, dat men de hand heeft kunnen leggen op een mitrailleur en op enkele geweren.

Dat er vrijheid van beweging is, wordt ook hieruit afgeleid, dat de luitenant Berger, ten huize van den Gouverneur zijnde, daarna opdracht geeft

De heer **Koningsberger**, Minister van Koloniën: Hij is niet bij den Gouverneur geweest; hij heeft eerst getelefoneerd met den Gouverneur.

De heer **Colijn**: Het staat in uw inlichtingen.

In uw inlichtingen staat: een telefonische mededeeling, dat een mitrailleur en enkele geweren in veiligheid waren. Luitenant Berger gaf last deze naar het Gouvernementshuis te brengen. Maar die luitenant kon natuurlijk geen last geven op die telefonische mededeeling om dien mitrailleur en geweren naar het gouvernementshuis te brengen, tenzij hij er zelf aanwezig was.

In elk geval blijkt er nog iets anders uit: de telefoon werkt. Men kan telefoonberichten van buiten ontvangen en per telefoon lastgevingen uitzenden, natuurlijk naar elk deel van de stad.

Daaruit laat zich een conclusie trekken, waarop ik zoo straks nader terugkom.

In dien tusschentijd was ook nog een aanbod ontvangen van de Curaçaosche Petroleummaatschappij om tien geweren en revolvers te zenden, waarop geantwoord werd, dat dat te gering is, dat dat geen beteekenis heeft.

Och, onder omstandigheden beteekenen tien geweren niet veel.

Neen, maar onder omstandigheden beteekenen tien geweren wel veel, als er maar kerels zijn, die die geweren in handen hebben.

Wachtende op dien mitrailleur en geweren, verschijnt andermaal kapitein Borren ten huize van den Gouverneur. Ditmaal evenwel niet alleen. Ditmaal vergezeld van eenige gewapende Venezolanen, die komen onderhandelen. Zij deelen mede, dat zij gaarne spoedig willen vertrekken.

De Gouverneur begrijpt dien wensch, want naar de Regeering ons mededeelt, gaat de Gouverneur daarop naar het loods-kantoor en gelast den loods om spoed te betrachten met het gereedmaken van het uitvaren van het schip.

Wanneer dat is geschied, begint het inladen van de geroofde wapens, de munitie en de levensmiddelen en dan wordt de Gouverneur ten slotte voor al zijn goedheid beloond. Want dan mag hij op het plein voor zijn eigen woning gaan staan als gevangene, omringd door eenige gewapende Venezolanen. Bij die belooning blijft het niet, want dan wordt hem ook nog vergund een zeereis te maken; hij vertrekt dan in den vregen morgen van Zondag, vergezeld van den militairen commandant, om dan des avonds „gezond en wel” te Curaçao terug te keeren.

De laatste akte van het treurspel speelt op Venezolaansch grondgebied. Geland in Coro, een kustplaats in de provincie Falcon van Venezuela, doen de vrijbuiters een aanval op dat stadje; de commandant van de verdedigende macht daar sneuvelt. Mijnheer de Voorzitter! Het is mij een oorzaak van dankbaarheid hier te gewagen van den bijzonderen tact, dien de Nederlandsche zaakgelastigde te Caracas heeft getoond door bij de Venezolaansche Regeering van dat vallen „als slachtoffer van zijn plichtsvervulling” van dien commandant gewag te maken.

Mijnheer de Voorzitter! Hiermee zijn, geloof ik, de feiten naar juistheid, beknopt weergegeven. De vraag is nu, welke beteekenis aan die feiten moet worden gehecht. Ik wil daarbij wijzen op 2 punten.

Ik wijs ten eerste op het feit, dat een aantal rebellen zich op Nederlandsch grondgebied in het bezit had kunnen stellen

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Colijn.)

van wapens, waarmee zij een aanval konden ondernemen in een naburig, bevriend land. Ik acht dat evenwel niet van zoo groote beteekenis, omdat daartegenover staat, dat wij gelijke reden van klacht hebben, omdat het Venezolanen waren die een dergelijke poging in ons grondgebied ondernamen.

Het tweede punt is dit, en ik ben niet in staat om daarvoor een verzachting aan te voeren, dat nl. een vaartuig onder Amerikaansche vlag in een Nederlandsche haven niet de bescherming heeft kunnen vinden, die het daar mocht verwachten.

Mijnheer de Voorzitter! De feiten, die ik gereleveerd heb, geven mij aanleiding tot het vragen van enkele ophelderingen en inlichtingen. De eerste vraag, die ik de Regeering stel, is deze:

Waren er naar het oordeel der Regeering, met het oog op de toestanden in Venezuela, den laatsten tijd geen aanvragingen om voor onze Benedenwindsche eilanden meer dan gewone voorzorgsmaatregelen te nemen?

Mijnheer de Voorzitter! Venezuela is een nabuur, waar het in de laatste jaren vrij rustig is geweest.

Maar het is toch een land, dat met andere midden-Amerikaansche landen gemeen heeft, dat er nogal eens iets gebeurt, dat aanleiding kan geven ook tot moeilijkheden voor de onmiddellijke bureu. Altijd, wanneer er in Venezuela iets te doen is geweest, is Curaçao daarbij op de een of andere wijze betrokken geweest. Indien mijn geheugen mij niet bedriegt, is een goede 15 jaren geleden op dezelfde plaats, Coro, waar nu de opstandelingen geland zijn, ook een aanval geweest, die zijn basis had in Curaçao. In elk geval, het komt mij voor, dat er aanleiding is om aan te nemen, dat het bekend moest zijn, dat er óók nu iets broeide in Venezuela. Immers, in Augustus 1928 hebben er revolutionaire woelingen plaats gehad in de provincie Falcon en is o.a. door denzelfden generaal Urbina, die nu den aanslag op Curaçao pleegde, een aanval gedaan op het douanekantoor La Vela, in die provincie gelegen. In Mei van dit jaar is opnieuw een opstand, of wil men liever, zijn opnieuw onlusten uitgebroken.

Er was dus alle aanleiding om op onze hoede te zijn, om te bedenken, dat er in die streken een en ander zou kunnen vóórvallen, dat extra voorzorgsmaatregelen noodig maakte, en hoewel ik het antwoord op de vragen, die ik gesteld heb, natuurlijk gaarne afwacht, geloof ik voor mij, dat de uitzending van de *Kortenaar* in het najaar van 1928 verband heeft gehouden met de inlichtingen, die de Regeering over den toestand in de Caraïbische zee heeft gekregen. Omdat ik evenwel daaromtrent gaarne zekerheid zou willen ontvangen, heb ik mijn eerste vraag gesteld en daarbij sluit zich dan vanzelf aan mijn tweede vraag:

„Hield het zenden van de *Kortenaar* naar West-Indië in het najaar van 1928 verband met inlichtingen, die de Regeering dienaangaande gekregen had; en, zoo ja, wat is dan de oorzaak, dat dit schip reeds zoo spoedig terugontboden werd?”

Waarom is dit schip terugontboden? Ik vraag dit natuurlijk in de veronderstelling, dat de uitzending van dit schip verband hield met de berichten, die men uit de West ontvangen had. Men wist ook bij de Regeering, dat de presidentswisseling in Venezuela in het zicht was en men wist natuurlijk ook, dat iedere presidentswisseling in Venezuela in den regel met zwarigheden gepaard gaat. De Minister van Defensie heeft medegedeeld in een communiqué aan de pers, dat dit schip teruggeroepen was, omdat het niet meer noodig was voor het doel, waarvoor het uitgezonden was. En daarom mag de vraag worden gesteld of wij mogen vernemen de gronden, waarom dit schip niet meer noodig werd geoordeeld. En ik vraag dat te eerder, omdat van zekere zijde in de pers gezegd is, dat de terugkeer van dat schip reeds vaststond vóór het vertrek, omdat dat schip hier te lande zekere werkzaamheden zou hebben te verrichten, verband houdende met de bewapening van de Indische maritieme vaartuigen, nl. het reguleeren van de torpedo's, bestemd voor

de oorlogsuitrusting van de torpedojagers in Nederlandsch-Indië.

Het antwoord op die eerste twee vragen, die ik gesteld heb, zal, naar het mij voorkomt, moeten beslissen over ons oordeel of de Regeering in deze aangelegenheid diligent is geweest, die diligentie heeft betracht, die men van haar mocht verwachten.

Maar naast deze twee vragen, die betrekking hebben op de houding, door de Nederlandsche Regeering, de Regeering van het Moederland aangenomen, is ruimte voor nog twee andere vragen, die betrekking hebben op de houding van de autoriteiten in Curaçao.

De Minister heeft ons medegedeeld, dat er een passenstelsel bestaat, want hij zegt, dat al die menschen, die binnengekomen zijn met den schoener op den 7den Juni, waren voorzien van passen, die in orde waren. Ik neem aan, dat dit nu ook insluit, dat er een behoorlijke passencontrole is, anders zou het trouwens niet mogelijk zijn om te verklaren, dat de passen in orde waren. Maar indien die passencontrole in orde was, wist men ook, dat onder de gelande personen generaal Urbino was en dat die generaal, die het vorige jaar nog geïnterneerd was en die was uitgezonden, weer op het eiland was teruggekeerd. Men zal vermoedelijk ook wel geweten hebben op Curaçao, dat deze man ontvlucht was uit de gevangenis in Columbia en men zal natuurlijk ook geweten hebben, dat hij in Augustus van het vorige jaar betrokken was geweest bij den overval op La Vela. Men wist in Curaçao natuurlijk ook, dat de onrust in Falcon, die in Mei was begonnen, nog gaande was.

Gaf dat alles aan de autoriteiten te Curaçao nu niets te denken, toen die generaal Urbino met dien schoener en een paar honderd man op dien bewusten Vrijdag in Curaçao aan land stapte?

Ik ga niet zoo ver om te verlangen, dat bij het zien van dien generaal Urbino onmiddellijk aan een aanslag moest worden gedacht op de wijze als ondernomen is. Maar ik vraag mij wel af of de inlichtingsdienst, of de politie de gangen van een zoodanig persoon, dien men enkele maanden te voren heeft uitgezonden, niet behoorde na te gaan, of die man niet geobserveerd moest worden, zoodat men van uur tot uur wist, waar die vriend zich ophield. Het is haast ondenkbaar, dat men in den loop van die 24 uur niets, maar dan ook niets zou hebben gemerkt van eenige voorbereidingen; dat er niets zou zijn geweest, dat de argwaan had gaande gemaakt. Al had men dan niet geweten wat precies in het schild werd gevoerd, men had dan toch in elk geval bijzondere voorzorgen kunnen nemen om op onverwachte gebeurtenissen voorbereid te zijn. En daarom stelde ik mijn derde vraag aan de Regeering:

„Meent de Regeering, dat de inlichtingsdienst op Curaçao voldoende heeft gefunctioneerd en dat men plaatselijk de noodige voorzichtigheid heeft betracht?”

Naast die derde vraag komt vanzelf een vierde op.

Wij hebben de mededeeling ontvangen, dat er was een wacht van zes man op de hoofdwacht en een piket van 24 man in het fort. De overrompeling van die hoofdwacht van 6 man laat zich begrijpen. Dat kan ik mij voorstellen. Wanneer er plotseling een dertigtal menschen uit een autobus springen, gewapend, en er zitten 6 menschen misschien rustig met elkander te praten en te rooken, dan acht ik het begrijpelijk, dat zij overrompeld worden; elk woord van critiek daarop acht ik verkeerd.

Maar iets minder gemakkelijk valt dat aan te nemen ten aanzien van het piket van 24 man. Waar waren die 24 man? In de kazerne? Werden die metterdaad bijeengehouden als een piket? Of liepen zij vrij rond als enkelingen? In elk geval zijn zij omsingeld, en uit die mededeeling volgt, dat zij niet allemaal verspreid kunnen zijn geweest. Er moet dus iets als een compacte eenheid geweest zijn. Ik heb dezer dagen niet alleen niet over dag, maar ook niet in de nachtelijke uren mijn gedachten van deze gebeurtenissen kunnen vrijmaken, en dikwijls zijn mijn gedachten teruggegaan naar de jaren van mijn jeugd, dertig jaren terug, toen ook soms kleine afdeelingen bijna tot op den laatsten man werden neergesabeld, maar toch de laatsten stand hielden. Ik weet uit eigen ervaring, dat bij een

(Colijn.)

kleine afdeeling, waarvan de luitenant-commandant, de onder-officieren en verschillende soldaten gevallen waren, een eenvoudig Javaansch soldaat zeide: het commando gaat op mij over, terwijl men stand hield als eiken, geworteld in de aarde, en zich niet onder den voet liet loopen.

Ten slotte wil ik ook hierover niet verder spreken, want er is althans, indien ik het goed heb, ook daar tegenstand geboden. Maar nu vraag ik: waar waren de andere honderd? Een deel er van was in dienst, en gewapend; de anderen hadden vrij en waren waarschijnlijk niet gewapend.

Er wordt gezegd, dat die honderd manschappen, die zich daarbuiten bevonden, niet konden worden verzameld, want het centrum van de stad was afgezet.

Afgezet! Hoe? En hoe waren diegenen, die dat centrum hadden afgezet, bewapend? Waren die beter bewapend? Krachtiger bewapend dan die manschappen, die met revolver en klewang bewapend waren? Was die afsluiting absoluut? Maar hoe laat het zich dan verklaren, als die afsluiting absoluut was, dat luitenant Berger vrijheid van beweging had om bezoeken te gaan afleggen bij den Gouverneur?

Hoe laat het zich verklaren, dat er een telefoonmededeeling komt, dat een mitrailleur en een aantal geweren in veiligheid zijn gebracht? En hoe laat het zich dan verklaren, dat die luitenant lastgeving verstreken kon om dien mitrailleur en die geweren over te brengen naar het huis van den Gouverneur?

Hoe laat het zich verklaren, dat men van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij geweren en revolvers kon aanbieden? Het komt mij voor, dat die afsluiting niet van dien aard is geweest, dat zij absoluut was; maar bovendien, wie de kaart van Curaçao raadpleegt, die lacht eenvoudig om een dergelijke mededeeling. De stad is niet af te zetten met een paar honderd menschen, zoodat er nergens gelegenheid is om er doorheen te kruipen. In elk geval de telefoon werkte. Kon men, wanneer men telefoneerde naar de verschillende deelen van de stad, kon men dan per telefoon geen order geven naar verschillende plaatsen van de stad, om die honderd menschen, die daar buiten waren, te laten verzamelen tot groepen, en als groepen zich door te slaan?

Mijnheer de Voorzitter! Dat men naar buiten kon telefoneren blijkt uit hetgeen gebeurd is met den militairen commandant, want die militaire commandant woont in het deel van de stad ten westen van de St. Annabaai, aan den buitenkant; dat is een kilometer of drie van het fort verwijderd en die komt van zijn woning per auto naar het fort toe. Hij heeft daarbij te passeeren een linie, waar men op hem vuurde, maar dat is heel verklaarbaar, want hij moest de schipbrug passeeren en dat men die schipbrug zal hebben bewaakt, begrijp ik heel goed. Maar, dat geldt niet voor alle andere deelen van de stad.

Mijnheer de Voorzitter! Over de houding van dien militairen commandant is het moeilijk iets te zeggen. Aan den eenen kant kan men den man niet ontzeggen, dat hij een behoorlijke mate van pluck heeft gehad, doordat hij, nadat hem bericht is, dat een overval plaats heeft, geheel op zijn eentje naar de plaats van dien overval gaat. Maar beleidvol, dat is wat anders. Want, als er militaire politie in de stad verspreid was en dienst deed, dan was er ook militaire politie ten westen van St. Annabaai, en dan was het beleidvol geweest, wanneer hij bij zijn gaan naar het centrum, waar opgetreden moest worden, eerst die politie verzameld had, die zich in het westelijk deel van de stad ophield en daarmee was opgerukt om te zien, wat hij kon uitvoeren.

Maar nu in den tusschentijd tusschen 10 uur en 4 à 5 uur 's morgens. Wij weten niet precies, wanneer het schip is weggegaan, althans het is ons niet medegedeeld, maar ik meen in een mededeeling van den kapitein van het schip ergens te hebben gelezen, dat hij in het vroege morgenuur is uitgevaren.

Er waren nog wapens, ook nadat de roof had plaats gehad, want de Minister van Koloniën heeft medegedeeld, dat ook nu, nu de sterkte van de militaire politie 130 man bedraagt, nog voldoende wapens en munitie aanwezig zijn. Dat niet alle wapens geroofd zijn blijkt ook uit het feit, dat een mitrailleur en eenige geweren al vroeg in den avond in veiligheid waren

gebracht. Er heeft dus naar het mij voorkomt een schromelijk gemis aan leiding bestaan in de uren tusschen 10 uur 's avonds en het uur, dat het schip vertrok, althans tot het oogenblik, dat de Gouverneur en de militaire commandant gevangen waren genomen, terwijl het mij buitengewoon verbaast, dat er ook na de gevangenneming van den Gouverneur en van den militairen commandant op Curaçao blijkbaar niet één man is geweest, die genoeg courage had, om alles er op te zetten, om de schande, die over ons kwam, ongedaan te maken. Ik betreur het dan ook ten zeerste, dat ook de Gouverneur, hoewel hij zelf geen militair is, als hoogste vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag geen meer eerbied afdwingende houding heeft aangenomen dan nu het geval is geweest. Daarom heb ik mijn vierde vraag gesteld:

„Is de Regeering van oordeel, dat de betrokken autoriteiten, met name de militaire autoriteiten, in elk opzicht zijn opgetreden, zooals men mag verlangen in een geval, waarbij ons koloniaal en internationaal prestige in zoo hooge mate was betrokken?”

Ik kom nu tot mijn slotvraag. Die slotvraag heeft betrekking op hetgeen er behoort te worden verricht om een herhaling van soortgelijke gebeurtenissen te voorkomen. Ik verheug mij er in, dat de Regeering, op mijn derde schriftelijke vraag, die als volgt luidde: Kan er op worden gerekend, dat de Regeering maatregelen van blijvend aard nemen zal?, heeft geantwoord, dat die vraag bevestigend wordt beantwoord, en dat maatregelen van verschillende aard reeds in overweging zijn. Ik dank er ook voor, dat de Regeering na het gebeure zoo snel en afdoende maatregelen heeft genomen. De vraag rijst zelfs, of op het oogenblik de voorziening niet ietwat overslaat naar den anderen kant: een pantserschep, een torpedojager, mariniers, een detachement van de koloniale reserve, tijdelijk soldaten uit Suriname! Maar ik maak allerminst een grief daarvan. Ik begrijp, dat het van betekenis is, dat tegenover het buitenland getoond wordt, dat wij inderdaad voornemens zijn er voor te zorgen, dat dergelijke zaken zich niet meer zullen herhalen.

Maar dat zijn natuurlijk niet de maatregelen, waarop de Regeering het oog heeft voor wat de blijvende voorzieningen betreft. Daarom wil ik, alvorens ik mijn vraag stel, ter toelichting daarvan nog een enkele opmerking maken! Het is niet onverschillig, in welken vorm die blijvende voorzieningen worden getroffen. Ik heb de laatste dagen nu en dan in de pers de gedachte zien opduiken, dat een flink garnizoen in die West-Indische koloniën noodig is. Ik zou tegen die richting willen waarschuwen en met overtuiging willen waarschuwen. De garnizoenen, zooals zij in de West waren, waren oude-mannenhuizen en zij konden ook niet anders zijn, om deze afdoende reden, dat er voor die garnizoenen absoluut geen werk te verrichten is; m. a. w., dat de garnizoenen, gelijk de ervaring heeft geleerd, in knekelhuizen omtaarden. Daarom heb ik indertijd als Minister van Financiën het zoo toegejuicht, dat de tegenwoordige Minister-President, mijn toenmalige voorganger aan het Departement van Financiën, bij zijn ambtgenoot van Koloniën ahangig heeft gemaakt de vraag, niet of die garnizoenen niet moesten worden afgeschaft, maar of die garnizoenen niet moesten worden omgezet in levende lichamen. Van uit het Departement van Financiën was de gedachte geopperd om die garnizoenen om te zetten in militaire politie, in den zin als de militaire politie hier in Nederland. Op die wijze is het mogelijk, wanneer men wil, altijd op Curaçao een levend lichaam te hebben, dat desverreicht zelfs ruilen kan met Nederland. Wanneer men op Curaçao een afdeeling van 200 of 250 man noodig heeft, dan heeft men niets anders te doen dan de sterkte van de politietroepen hier in Nederland met 200, 250 man op te voeren en dan kan men de troepen eenvoudig laten omwisselen, zoodat zij nu eens een paar jaar in Nederland, dan weer een paar jaar in Curaçao dienst doen — het zijn vrijwilligers, mijnheer Mendels, geen miliciens. Dan houdt men een krachtig lichaam met telkens frisch bloed en men heeft werk voor de menschen, zoodat zij niet behoeven te versuffen, wat met een garnizoen in Curaçao onvermijdelijk het geval moet zijn, omdat men geen

48ste VERGADERING. — 19 JUNI 1929.

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Colijn.)

20 jaar lang iederen morgen van 8 tot 9 „richten en mikken” onderwijzen kan.

Hoe sterk die afdeeling zou moeten zijn, daarover spreek ik geen oordeel uit, dat zou door de plaatselijke autoriteiten moeten worden beoordeeld, die de behoeften veel beter kennen dan wij. In het algemeen zou ik willen zeggen, dat de sterkte, die de Regeering had voorzien — die evenwel nog niet aanwezig was, ik meen, dat de Regeering 200 man voorzien had —, voldoende moet worden geacht, mits er naast een militaire politie te land ook zij een goede militaire politie ter zee. Want het is met de uitoefening van de politiemacht in die gebieden niet anders dan het ook is met de defensie. Men kan een eilandengroep alleen effectief verdedigen, maar zoo ook alleen effectief politieel beheerschen, wanneer men beschikt over een verplaatsbare macht en deze macht is, aan de zee gebonden, nu eenmaal het vaarttuig. Daarom ben ik van oordeel, dat het gewenscht is, dat wij voor de Benedenwindsche Eilanden de beschikking hebben over een behoorlijk bewapend, behoorlijk bemand militair politievaarttuig. Geen pantserschip, daar denk ik niet aan; ook niet aan een kruiser van 15 millioen; ook niet aan een torpedojager, zooals de *Kortenaer*, die niet ingericht is om dergelijke diensten op de beste wijze te kunnen vervullen. Waar ik aan denk is een vaarttuig van het type van de nieuwe flottieljevaartuigen, een schip van ong. 1600 à 1700 ton waterversplaatsing, met een vaart van ongeveer 15 mijl, voorzien van een voor dit doel berekende bewapening en bemand met een bemanning, waarop men onder alle omstandigheden vertrouwen kan. Van zulk een vaarttuig gaat een groote preventieve beteekenis uit voor de veiligheid in een eilandengebied. Van zulk een vaarttuig gaat uit een zoodanige preventieve beteekenis, dat Urbina's en hun lotgenooten het voortaan wel achterwege zullen laten om hun streken uit te halen.

Nu weet ik wel, dat één van de leden van dit Kabinet heeft gezegd, dat ook zoo'n oorlogvaarttuig, onder gelijksoortige omstandigheden als wij nu hebben gehad, overrompeld zou zijn geworden. Het spijt mij, dat ik het met dezen bewindsman niet eens ben. Ik heb van onze marine — de bemanning van een schip gaat niet in haar geheel passagieren — betere verwachtingen. Ik ben overtuigd, dat een overrompeling, als waarvan nu de rede is geweest, bij een behoorlijk ingericht marinevaarttuig, zooals ik zooveen heb genoemd, niet zou hebben plaats gehad.

Wanneer de heer Mendels benieuwd is te weten, hoeveel mannen daarop moeten zitten, kan hij daarvoor in de staten van de marine nagaan, hoe sterk de bemanning van een dergelijk schip is. Als hij het nu wil weten, kan ik het hem op het oogenblik ook wel zeggen: die bemanning is iets over de 100 man sterk, maar zou voor dit doel, ook door een veranderde inrichting van het schip, waarschijnlijk wel iets sterker moeten zijn.

Men kan natuurlijk ook langs den weg van voorziening te land in de veiligheid voorzien. Dat ontken ik niet. Men kan de militaire politiemacht nog belangrijk versterken, maar dan zal men hetzelfde moeten doen voor een eiland als Aruba, waar op het oogenblik belangen en wel vreemde belangen zijn, die aanspraak op bescherming kunnen maken. Op Aruba zijn gevestigd installaties van de Standard Oil en van de Mexican Eagle, de eene een Amerikaansche, de andere een Engelsche maatschappij, en wij zullen er mede hebben te rekenen, dat, indien er daar eens iets ernstigs gebeurde, indien zich eens herhaalde als wat nu heeft plaats gehad en daarbij dergelijke bezittingen beschadigd werden, dat wij dan ongetwijfeld voor internationale moeilijkheden van niet geringen omvang zouden komen te staan.

Wil men dat voorkomen door middel van een landbezetting, dan kan men dat doen, maar dan moet men zowel op Curaçao als op Aruba een landbezetting van dien omvang hebben; maar men kan het beter, doelmatiger bereiken, wanneer men daarvoor een marinevaarttuig van het type van onze flottieljevaartuigen gebruikt, en daarom heb ik mijn vijfde vraag gesteld, die luidt:

„Is de Regeering niet van oordeel, dat in de West-

(Colijn e. a.)

Indische wateren doorlopend een door de marine bemand vaarttuig aanwezig behoort te zijn?”

Op die vragen, Mijnheer de Voorzitter, vraag ik van de Regeering een klaar en duidelijk antwoord, ook erkenning van verzuim, als dat er geweest is. Dat vraag ik met vrijmoedigheid, omdat ik daarvoor deze bewindslieden niet aansprakelijk stel, ook wanneer zij zouden belijden: wij zijn in verzuim geweest! Omdat ik hen daarvoor niet aansprakelijk stel, maar omdat ik daarvoor aansprakelijk stel ons allen, het Nederlandsche volk in zijn geheel, dat zich, niet meer bewust van zijn groot-historisch verleden, ten slotte is gaan openbaren als een uitgedoofde vulkaan.

Daarom mag ik met vrijmoedigheid vragen van de Regeering, indien er tekortkoming is, erken dan die tekortkoming! Van mij zult ge er geen verwijt over hooren, maar wel kan het een aansporing zijn voor ons allen, dat in de toekomst veel grooter aandacht wordt geschonken ook aan de Nederlandsche belangen, die wij in de West-Indische wateren hebben, en waarvoor wij met ons aller belangstelling hebben op te komen.

Nu mag ik niet eindigen zonder nog een kort woord te zeggen, een woord, dat ik geloof te mogen spreken in naam van de geheele Kamer, een woord van hulde aan die enkele, eenvoudige mannen van lageren rang uit de militaire politie, die het zoo ten volle hebben verstaan wat hun militaire plicht meebracht en die daarvoor hebben betaald met hun leven.

De **Voorzitter**: Is de Regeering bereid, de gestelde vragen te beantwoorden?

De heer **Koningsberger**, Minister van Koloniën: Ja, Mijnheer de Voorzitter!

De **Voorzitter**: Dan is het woord aan den Minister van Koloniën.

De heer **Koningsberger**, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! Eenigen tijd geleden is door mij de opmerking gemaakt, ik herinner mij niet of het hier, dan wel in de Tweede Kamer of elders was, dat, wanneer een Minister van Koloniën zijn ambt met grijze haren neerlegt, van die grijze haren er meer komen op de debetzijde van de West, dan op die van Oost-Indië. Toen ik die opmerking maakte, had ik vooral daarbij het oog op Suriname, het zorgkind bij uitnemendheid van de Nederlandsche Regeering, en van den Minister van Koloniën in het bijzonder.

Ik had niet gedacht, dat kort daarna ook het andere kind, Curaçao, mij zooveel zorg zou geven, als door de gebeurtenissen van eenige dagen geleden het geval is geweest, gebeurtenissen, die dat kind in zijn stoffelijk en geestelijk welzijn gelukkig niet hebben getroffen, maar die niettemin het Nederlandsch ouderhart met zorg vervullen, omdat door die calamiteit de Nederlandsche eer op bedenkelijke wijze in het gedrang is gekomen.

Die gebeurtenissen hebben op mij een te dieperen indruk gemaakt, omdat ik in de afgelopen jaren juist dat zelfde Curaçao steeds heb beschouwd als een object, waaraan ik in bijzondere mate mijn zorgen heb moeten besteden en ook heb besteed.

Ik deed dat ook voor Suriname, maar voor Suriname heb ik helaas niet kunnen bereiken, wat ik mij had voorgesteld.

Bij Curaçao is dat in veel grootere mate het geval geweest.

Toen ik in het voorjaar van 1926 mijn tegenwoordige betrekking aanvaardde, trof ik Curaçao aan in de jaren van zijn opkomst, snelle, verrassend snelle opkomst, bijna gegroeid buiten zijn grenzen, ten achter wat de outilleering betreft, in weinige jaren geworden van een velle morte tot een centrum van industrie, van handel, van scheepvaart en van internationaal verkeer.

Het drong dadelijk tot mij door, dat hier krachtig moest worden ingegrepen om Curaçao die verzorging, die hulpmiddelen ter beschikking te stellen, die het noodwendig móést

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Minister Koningsberger.)

hebben om zich in de nieuwe omstandigheden te kunnen aanpassen.

Inderdaad, het is mij gelukt in die richting vrij veel te bereiken. Het is mij gelukt, in die jaren te zorgen voor de watervoorziening, die alles te wenschen overliet; het is gelukt te zorgen voor de electriciteitsvoorziening, die ook in menig opzicht niet aan de te stellen eischen voldeed.

Het is gelukt, de verbetering van de zeer achterlijke en verwaarloosde havenwerken ter hand te nemen en het is een verblijdende gedachte, dat daarin reeds veel verbeterd is en dat thans nog door groote maatschappijen aan die verbetering wordt gewerkt. Ik noem bijv. slechts de verbreding en verdieping van de vaargeul, een werk van niet alledaagsche beteekenis.

Het is eindelijk gelukt, ook de woningtoestanden te verbeteren. Er is reeds wat bijgebouwd en er zijn thans maatregelen in wording om aan het gebrek aan woningen in ruime mate te gemoet te komen.

Het spreekt wel vanzelf, dat bij dit alles mijn zorgen ook zijn gewijd geweest aan de militaire en politionele voorziening in hetgeen Curaçao noodig heeft.

Drie en een half jaar geleden trof ik aan een klein garnizoen, waarvan de geachte interpellant zooeven een volkomen juiste beschrijving heeft gegeven, een garnizoen, dat niets te doen had, dat de demoraliserende werking ondervond van ledigheid. Het garnizoen was destijds, ook al onder den druk van de noodzakelijke bezuiniging, teruggebracht tot ongeveer de helft van zijn vroegere sterkte. Mijn streven is er toen op gericht geweest om te gaan in de richting, die eveneens zooeven door den heer Colijn is aangegeven en waarvan het denkbeeld reeds een paar jaar te voren was gerezen, nl. een combinatie te maken van garnizoen en politie. De op Curaçao aanwezige politie voldeed volstrekt niet aan de behoeften. Het was een politie van voor het meerendeel gekleurde politiemannen, die niet het noodige overwicht hadden tegenover degenen, tegen wie zij voortdurend hadden op te treden.

Ik heb dat denkbeeld van combinatie van garnizoen en politie met groote gretigheid aangegrepen; het leek mij de juiste oplossing, en ik heb dat denkbeeld met kracht ten uitvoer gebracht, met zóóveel kracht, dat — men zal het zich hier misschien herinneren — ik een paar jaar geleden in de Tweede Kamer, toen men uitstel wenschte en nader overleg met den Kolonialen Raad, bijna mijn ministerieele hals er over heb gebroken. Maar ik meende toen te moeten volhouden, want m. i. kon de zaak niet wachten, geen maand en geen week, en ik mocht de voldoening smaken, dat ik de politie daar met de grootst mogelijke snelheid tot stand heb kunnen brengen, een politie, die — het kon niet anders onder die omstandigheden — door de bevolking van Curaçao met gemengde gevoelens is ontvangen, reden, waarom het mij zoo uitermate heeft verheugd, dat zij zich zóó spoedig bij de bevolking een goeden naam heeft weten te verwerven, dat enkele maanden geleden het eenjarig bestaan van de politie op Curaçao op feestelijke wijze is gevierd. Het doet mij leed, dat de politie thans nog niet is gekomen tot de sterkte, die ik mij had voorgesteld; de lust om zich voor den dienst op Curaçao aan te melden, is aanzienlijk geringer dan waarop was gerekend, maar wij gaan door met de werving en wanneer het wetsvoorstel, dat thans nog bij deze Kamer aanhangig is en dezer dagen naar ik hoop zal worden aangenomen, wet wordt, dan zal de politie boven de tegenwoordige formatie nog met 75 man worden uitgebreid.

Mijnheer de Voorzitter! Zou het nu a priori niet onwaarschijnlijk zijn, dat bij de veelzijdige zorg, die de Regeering in de laatste jaren aan dat snel opkomende Curaçao heeft besteed, en ook moest besteden, juist die ééne zijde zou zijn verwaarloosd, die ik kortheidshalve als de marinezijde zal aanduiden? Mag ik hier even aan de laatste 30 jaar herinneren? Vóór 1900 waren er gewoonlijk twee van onze oorlogsschepen in West-Indië. Allengs achte men dat te veel; men achte de daaraan verbonden kosten te hoog. Men is toen teruggegaan tot één schip, maar ook dat ééne schip heeft men daar als vast gestationneerd schip laten gaan en in 1912 is de *Zeeland* uit West-Indië naar Holland teruggekeerd als het laatste vaste schip, dat daar was geplaatst. Na

dien tijd heeft West-Indië, heeft Curaçao in het bijzonder zich moeten tevredenstellen met de tijdelijke zending van oorlogsschepen. Die zendingen waren aanvankelijk nog tamelijk frequent, maar al spoedig is er in die zendingen een verslapping opgetreden. Bij het nagaan van de data der zendingen is gebleken, dat o. a. van medio 1922 tot medio 1926, dus in de jaren, waarin de geachte interpellant zelf op die zaak zijn persoonlijke invloed had kunnen doen gelden, geen enkel schip in de Curaçoesche wateren is geweest. Toen ik optrad als Minister, heb ik het dadelijk een onbehaaglijk gevoel gevonden, dat die gindsche gebiedsdeelen van marinezijde zoo weinig werden bezocht. Ik ben zelf te goed bekend met de eischen, die aan een eilandenrijk worden gesteld, om niet te gevoelen, dat het hoogst wenschelijk was, dat in dien toestand verandering kwam, — en in de jaren, waarin ik het bewind over de koloniën heb gevoerd, is het steeds mijn streven geweest om West-Indië en Curaçao zoo veel mogelijk door oorlogsschepen te doen bezoeken, een streven, waarin ik steeds de grootst mogelijke medewerking van mijn ambtgenooten en inzonderheid van mijn ambtgenoot van Defensie heb gehad. Zoo is het geschied, dat reeds in 1926 Curaçao is bezocht door de bekende onderzeeboot *K 13* en in het einde van dat jaar door onze nieuwsten kruiser, de *Sumatra*, dat in het winterseizoen 1927/1928 Curaçao is bezocht door de *Hertog Hendrik* en dat in het winterseizoen 1928/1929 de *Kortenaer* daar gestationneerd is geweest. Ware alles normaal gebleven, dan zou het in de bedoeling hebben gelegen om tegen het najaar de *Hertog Hendrik* derwaarts te zenden, die dan in den winter zou zijn vervangen door het eerstdaags gereedkomende schip, den torpedootjager *van Galen*, een zusterschip van de *Kortenaer*, zoodat ook voor de naaste toekomst reeds volledig was voorzien in het bezoeken van Curaçao door schepen van de Nederlandsche marine.

De reis van de *Kortenaer* was slechts voor enkele maanden, omdat, zooals is medegedeeld, de *Kortenaer* daarna weer in deze omgeving moest zijn voor bepaalde oefeningen. Dat plan heeft vastgestaan en in het programma van de marine moest dat ook worden uitgevoerd; echter wil ik er hier met nadruk op wijzen, dat de ontblooting van Curaçao tijdens de maanden van dezen zomer niet zoo maar klakkeloos door de Regeering heeft plaats gehad. De Regeering wist óók, dat er in Venezuela Presidentsverkiezingen waren en dat die verkiezingen in den regel onregeligheden in het leven plegen te roepen. Daarom is er zoowel met onze vertegenwoordiger te Caracas als met het Gouvernement van Curaçao overleg gepleegd, en dat overleg heeft er toe geleid, dat van die zijde de verzekering is gegeven, dat een verlenging van het verblijf van de *Kortenaer* of de onmiddellijke zending van een ander schip niet urgent werd geoordeeld en dat men het voldoende achtte, wanneer in Nederland een oorlogsschip beschikbaar werd gehouden, om, wanneer het noodig mocht zijn, op het eerste sein naar West-Indië te vertrekken.

Aan die afspraak heeft Nederland zich volkomen gehouden. Een oorlogsschip was beschikbaar toen het noodsein uit West-Indië weerklonk, en binnen 36 uur nadat het bericht van den aanval hier was ontvangen, heeft de *Kortenaer* zee kunnen kiezen, volledig bemand, bovendien met een detachement landingstroepen van de mariniers en voorzien van de noodige aanvulling van wapenen, die wellicht in Curaçao noodig zouden zijn, met de bijbehorende munitie. Twee dagen later heeft de *Hertog Hendrik* zee gekozen.

De geachte interpellant heeft zooeven gezegd: Wanneer de Regeering in verzuim is gebleven, laat zij dat dan zeggen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik meen, dat dit niet het geval is. Ik meen, dat uit de uiteenzetting, die ik thans heb gegeven van de gedragslijn, die de Regeering de laatste jaren heeft gevolgd tegenover Curaçao, tegenover zijn militaire en politionele voorzieningen en ook tegenover de marinevoorzieningen van Curaçao, geen andere conclusie mag worden getrokken, dan dat de Regeering steeds diligent is geweest en in geen enkel opzicht een verzuim gepleegd heeft. Het doet mij te meer genoegen, dit te kunnen zeggen, omdat dit ook den heer Colijn geruststellen zal ten aanzien van zijn houding en die van het gansche Nederlandsche volk.

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Minister Koningsberger.)

Ik kom thans tot de constructie, die de geachte interpellant heeft gemaakt van de gebeurtenissen, zooals zij zich naar zijn meening daarginds hebben voorgedaan.

In die constructie zijn enkele zwakke punten, maar ik moet daaraan toevoegen, dat mijn meening daarover niet meer en niet minder waarde heeft dan die van den heer Colijn, omdat wij ons beiden in gissingen over verschillende details moeten verdiepen.

Een belangrijk punt, omdat daarmee een groot gedeelte van de redering van den heer Colijn staat of valt, is de vraag of „generaal” Urbina inderdaad aan boord is geweest van dien op 7 Juni gelanden schoener, dan wel of hij op andere wijze is binnengekomen.

Voor zoover mijn berichten reiken, was hij niet op dien schoener. Ik vind dat nergens medegedeeld en waar men, naar uit alle zaken blijkt, hier te doen heeft met een prima organisator, met een man, die voor geen kleinigheid vervaard is en die alles uitnemend inricht, daar zou het van hem ook een onbegrijpelijke domheid zijn geweest, wanneer hij op een eigen pas, op zijn eigen naam binnen was gekomen in Curaçao, in dat land, waar men hem maar al te goed kende uit vroeger ervaring.

In de tweede plaats vermoedde de heer Colijn, dat ongeveer 200 Venezolanen met dien schoener zijn aangekomen.

Ik meen ergens een cijfer gelezen te hebben van niet meer dan 50, maar het is ten slotte van ondergeschikt belang op welk moment en op welke wijze de verschillende deelnemers van buiten in het land zijn gekomen. Dat er 200 te gelijk met den schoener zouden zijn gearriveerd, lijkt mij, zelfs bij het drukke verkeer, dat er tusschen Venezuela en Curaçao bestaat, niet waarschijnlijk, omdat men wel zal hebben begrepen, dat een zoo groote invasie niet onopgemerkt kon blijven.

Een tweede vraag is deze: waren de groepen 2 en 3, dat zijn de groepen, die in reserve werden gehouden voor de aanvalstroepen, en de groep, die de centra van de stad heeft bezet, van wapenen voorzien? Naar het mij voorkomt, moet men die groepen niet te scherp van elkander onderscheiden. In de telegrafische mededeeling heeft de Gouverneur dat gedaan, omdat een telegram niet te uitvoerig kan zijn, maar ik stel mij voor, dat na het slagen van den overval een aantal van de tweede en derde groep zich ijlings naar de verschillende deelen van het centrum van de stad hebben begeven en dat zij daar onmiddellijk van wapenen zijn voorzien, voor zoover zij die nog niet hadden, wapenen, die in het fort waren buitgemaakt.

Bij een zoo groot aantal lieden moet het niet moeilijk zijn gevallen, om die buitgemaakte wapenen snel te vervoeren naar de plaats, waar zij noodig werden geoordeeld.

Waar waren de geweren, vraagt de heer Colijn? Op die vraag kan ik niet met beslistheid een antwoord geven. Ik stel mij voor, dat de geweren slechts bij bijzondere oefeningen bij de manschappen in gebruik waren, maar dat dezen bij de uitoefening van hun politietak niet anders hadden dan een revolver en een klewang en dat de geweren in kasten waren opgeborgen, zodat zij wel elk oogenblik beschikbaar waren, maar op het oogblik van den verrassenden overval niet.

De heer Colijn heeft zich eenigszins ironisch uitgelaten over het bezoek, dat de commandant van de troepen heeft gebracht aan den Gouverneur. Ik kan echter niet aannemen, dat de avonturiers den commandant alleen hebben laten gaan en stel mij voor, dat hij omringd is geweest door een aantal mannen. Daaromtrent meldt het bericht niets, maar de Gouverneur zal het hebben beschouwd als een vanzelfsprekend iets, dat een gevangene komt in tegenwoordigheid van personen, die pogingen om te ontsnappen onmiddellijk kunnen verhinderen.

De eerste verbinding tusschen luitenant Berger en den Gouverneur heeft plaats gehad langs telefonischen weg, toen luitenant Berger den Gouverneur inlichtte omtrent hetgeen op het fort was gebeurd. Die inlichting is vermoedelijk zeer vluchtig geweest. De luitenant heeft blijkbaar kans gezien zich uit de groep avonturiers te verwijderen en — wij weten niet hoe — ook nog een deel van de wapenen in veiligheid te brengen, met de bedoeling deze, waar men machteloos stond tegenover het bezette fort, te gebruiken om de woning van den Gouverneur

in staat van verdediging te brengen. Hij heeft zich toen vermoedelijk naar de woning van den Gouverneur begeven; daarop is derwaarts getelefoneerd, dat die wapenen er nog waren en dat men moeite deed die naar het huis van den Gouverneur te brengen, maar door de afzetting, die vrij volledig schijnt te zijn geweest, was dit niet meer uitvoerbaar.

Verder heeft de heer Colijn gevraagd: waar waren de mannen van het piket van 24 in rust?

Ik heb met waardeering en instemming de woorden gehoord, die de heer Colijn gesproken heeft over hen, die zich hebben verdedigd, en vooral, die daarbij zijn gevallen. Naar mijn meening hebben niet alleen de 6 man van de wacht zich verdedigd, maar ook de 24 man van het piket in rust, die vermoedelijk, naar ik vrees, maar voor een deel hun wapenen niet onmiddellijk bij de hand hebben gehad.

Waar waren de andere honderd man? Het antwoord op die vraag geven de telegrammen. Die honderd man waren in kleine groepjes verstrooid over de stad, terwijl een deel geen dienst had en thuis was, omdat de gehuwden niet in het kamp of in de kazerne, maar in eigen woningen zijn ondergebracht. Het is zeer goed mogelijk, omdat die woningen eenigszins afgelegen zijn, dat degenen, die thuis waren, niets van den overval hadden gehoord en dat zij daarvan pas eenige uren later hebben kennis gekregen. Ik kan mij niet voorstellen hoe het in de vrij groote uitgestrektheid van de buitenwijken van de stad Willemstad mogelijk zou zijn geweest die zeer verspreide menschen bij elkander te krijgen, ook al zou de commandant, toen hij zich haastte om naar het kampement te komen, onderweg daartoe nog eenige pogingen hebben gedaan.

Waarom, zoo vraagt de heer Colijn, is van het Gouvernementshuis niet getelefoneerd? Maar aan wie had men moeten telefoneeren?

De heer Colijn: Aan iedereen, die een telefoon heeft. Menschen, die zijn aangesloten, kunnen toch die berichten overbrengen.

De heer Koningsberger, Minister van Koloniën: Misschien is dat gebeurd, wij hebben daar geen berichten over, maar in elk geval, het heeft geen resultaat gehad. Men moet niet vergeten, dat bij een dergelijke paniek de menschen niet te bereiken zijn, dat zij hun huizen sluiten, dat ongewapende burgers zich niet buiten wagen. Maar gesteld dat het gelukt was, verschillende menschen hier en daar te bereiken, wie zou dan dat verzamelen hebben uitgevoerd?

De heer Colijn: Een soldaat desnoods, zooals in Indië ook gebeurt. Wat u geeft is een cursus in défaitisme.

De heer Koningsberger, Minister van Koloniën: Kan ik mij dus lang niet in alle opzichten vereenigen met de constructie, die de geachte interpellant van het geval heeft gemaakt, ik kan daar niet anders tegenover stellen dan gissingen en die hebben, zooals ik zoeven zeide, niet veel waarde. Men moet nu nog geduld hebben, totdat, over een tweetal weken, de schriftelijke gegevens over het gebeurde hier zullen zijn, en eerst dan zal het mogelijk zijn, zich een oordeel te vormen over al hetgeen geschied is, en, wanneer het noodig blijkt, een veroordeeling uit te spreken van diegenen, die niet volledig hun plicht mochten hebben gedaan.

Ik meen, dat ik thans kan overgaan tot de korte, categorische beantwoording van de gestelde vragen. De eerste vraag luidt:

„Waren er, naar het oordeel der Regeering, met het oog op den toestand in Venezuela, den laatsten tijd geen aanwijzingen om voor onze Benedenwindsche Eilanden meer dan gewone voorzorgsmaatregelen te nemen?”

Op die vraag heb ik reeds geantwoord door een uiteenzetting te geven van het beleid der Regeering ten aanzien van Curaçao op het gebied der marine, en ik kan dus thans slechts herhalen, dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord, dat zoodanige aanwijzingen er inderdaad niet waren en dat zij ook niet aan de zending van de Kortenaar ten grondslag hebben gelegen.

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Minister Koningsberger.)

De tweede vraag:

„Hield de zending van de *Kortenaer* naar West-Indië in het najaar van 1928 verband met inlichtingen, die de Regeering dienaangaande verkregen had?“,

heb ik hiermede tevens beantwoord. Dat was niet het geval, die uitzending hield alleen verband met de door de Regeering sterk gevoelde wenschelijkheid van een zoo frequent mogelijk vlootbezoek aan West-Indië.

De derde vraag luidt:

„Meent de Regeering, dat de inlichtingendienst op Curaçao voldoende heeft gefunctioneerd, en dat men plaatselijk de noodige voorzichtigheid heeft betracht?“,

Op die vraag kan nog niet definitief worden geantwoord. Het geval van den generaal Urbina besprak ik reeds; voor zoover mij bekend, is hij niet geland met den schoener, maar is hij clandestien binnengekomen, waarmee een deel van het betoog van den heer Colijn van zooveen zijn kracht verliest. De voorloopige indruk van de Regeering is deze, dat de gestie der politie op Curaçao geheel gericht is geweest op de binnenlandsche orde en de binnenlandsche rust, en dat de gedachte aan een overval, van grotendeels van buiten af plotseling binnenkomende elementen, bij haar, zoo min als bij iemand anders, is opgekomen. Het spreekt vanzelf, dat met die mogelijkheid in de toekomst ruimschoots rekening zal worden gehouden.

De vierde vraag luidt:

„Is de Regeering van oordeel, dat de betrokken autoriteiten, met name de militaire autoriteiten, in elk opzicht zijn opgetreden, zooals men mag verlangen in een geval, waarbij ons koloniaal en internationaal prestige in zoo hooge mate betrokken waren?“,

Ook hier kan niet anders dan een zéér voorloopig oordeel worden uitgesproken, een oordeel, dat intusschen nog niet anders kan luiden dan een bevestigend antwoord op de gestelde vraag. De autoriteiten, plotseling door een overmacht overmand, konden op dat oogenblik in het geheel niet meer optreden en konden dus ook geen daden verrichten, waarmee zij het internationaal en koloniaal prestige van ons land hoog hadden kunnen houden. Ik wil er aan toevoegen, dat ik aangaande luitenant Berger, die niet is gevangen genomen geweest, althans niet dadelijk, voor zoover wij weten, den indruk heb, dat hij van zijn vrijheid nog het juiste gebruik heeft gemaakt, om te trachten althans het huis van den Gouverneur in staat van tegenweer te brengen, dat hij daarom order had gegeven, de manschappen en de wapenen, die nog beschikbaar waren, daarheen te brengen, maar dat die order ten gevolge van de overmacht niet kon worden uitgevoerd.

Eindelijk de laatste vraag:

„Is de Regeering niet van oordeel, dat in de West-Indische wateren doorlopend een door de marine bemand vaartuig aanwezig behoort te zijn?“,

In antwoord op die vraag kan ik het volgende meedeelen: De wenschelijkheid, dat in de West-Indische wateren een vaartuig aanwezig is, is door de Regeering de laatste jaren in sterke mate gevoeld. Daarvan spreekt het frequent zenden van oorlogsbodems, wanneer daartoe gelegenheid was. Om deze zaak tot een definitieve oplossing te brengen, is reeds verleden jaar, toen er van een overval of iets van dien aard geen sprake was, interdepartementaal onderzocht door een hoofdamtenaar van Defensie, van Buitenlandsche Zaken, van Financiën en van Koloniën, wat in dit opzicht de juiste gedragslijn zou moeten zijn. Die commissie is tot de conclusie gekomen, dat een formeel oorlogsschip in den ouden zin van het woord voor West-Indië niet het meest geschikt was, ook al omdat voor de bemanning niet voldoende werk aanwezig zou zijn en de bemanning aan de demoralisatie der ledigheid zou ten prooi vallen. Die commissie is gekomen met het denkbeeld, dat een schip zou worden gebouwd, ongeveer overeenkomende met de eischen, die de heer

(Minister Koningsberger e. a.)

Colijn daar straks heeft gesteld, een schip, bemand door de marine, bewapend met de wapenen, die voor dat doel noodig zouden zijn, en verder voldoende aan nog een anderen eisch: snelheid van vaart en voldoende capaciteit, om tusschen de Benedenwindsche Eilanden, tusschen Curaçao en Auba, en waar het noodig is, met snelheid troepen eenheden te kunnen verplaatsen. Naar deze grondgedachten is door het Departement van Marine reeds een ontwerp opgemaakt met een berekening van de kosten, die daaraan verbonden zouden zijn. In het begin van Mei is het verslag van de commissie met haar plannen en alles wat daarover te zeggen viel gezonden aan den Gouverneur van Curaçao om daarover zijn oordeel uit te spreken. Een antwoord op dien brief heb ik uit den aard der zaak van den Gouverneur nog niet ontvangen, maar het behoeft geen betoog, dat ik er bij den Gouverneur dadelijk op aangedrongen heb zijn meening over deze zaak zoo spoedig mogelijk kenbaar te maken. Ook in dit opzicht kan de Regeering geen verwijt over gebrek aan diligentie treffen, want zij is er reeds op bedacht geweest, dat er iets moet gebeuren om onze nationale eer in de West op het oude peil te handhaven.

De vergadering wordt voor een half uur geschorst, daarna hervat en de beraadslaging voortgezet.

De heer Colijn: Mijnheer de Voorzitter! De beantwoording van de vragen, die ik mij veroorloofd heb aan de Regeering te stellen, geeft mij geen aanleiding tot een uitvoerig wederwoord. De Minister van Koloniën is begonnen met het algemeen beleid van de Regeering met betrekking tot West-Indië te verdedigen, een verdediging, die ik met belangstelling heb aangehoord, maar waaraan ik geen behoefte had, omdat dat algemeen beleid niet was aangevallen. Zelfs was ik mijn rede geëindigd met de verklaring, dat ook het beleid in dit speciale geval niet aangevallen was, omdat ik, zelfs indien er verzuim was geweest van de zijde der Regeering, deze bewindslieden voor dat verzuim niet aansprakelijk wenschte te stellen, omdat het op ons allen in dat geval zou rusten. Daarom ging dat deel van de rede van den Minister van Koloniën langs mijn vragen en mijn betoog heen.

Aan het eind van zijn rede heeft de Minister kortelings nog in meer formeelen zin een antwoord gegeven op de vragen, die ik heb gesteld. Het antwoord op de eerste en tweede vraag, welke betrekking hadden op het zenden van de *Kortenaer* naar West-Indië, was ontkenkend. Ik heb gevraagd, of de Regeering bijzondere aanwijzingen had ontvangen, die haar zouden genoopt hebben tot een bijzondere zorg voor de Benedenwindsche Eilanden, en of het zenden van de *Kortenaer* daarmede verband had gehouden. Daarop antwoordde de Regeering: neen, de uitzending van de *Kortenaer* heeft geen verband gehouden met de gebeurtenissen, elke in Venezuela hadden plaats gegrepen in Augustus van het vorig jaar en daarna. Wij kenden wel de moeilijkheden, die daar te verwachten waren, maar wij zijn met Curaçao is verbinding getreden en de Gouverneur heeft gezegd: Er is geen noodzaak om het schip hier te laten; houdt het alleen in Nederland in gereedheid, zoodat het bij eerste waarschuwing kan worden gezonden.

Ik zal op dit punt niet verder ingaan, hoewel men te Curaçao de toestanden toch wel heel luchthartig beoordeeld heeft en hoewel zich de vraag zou laten stellen, of het antwoord, dat van Curaçao gegeven is, misschien beïnvloed zou kunnen zijn geworden door de wijze, waarop de vraag gesteld is. Wanneer men een vraag stelt en begint met de mededeeling, dat men voor andere doeleinden dat schip zoo dringend noodig heeft, ik zeg het gissenderwijze, want ik weet er waarlijk niets van, kan ik mij voorstellen, dat het antwoord daarop eenigszins anders luidt dan wanneer men vrijuit vraagt: meent gij, dat het verblijf van een schip in de Curaçaosche wateren nog wenschelijk is? Ik ga er echter niet verder op in, want heb geen enkel vast punt om er op in te gaan. Ik moet aannemen, wat de Regeering zegt, dat is, ik herhaal het, dat de uitzending van de *Kortenaer* in het najaar van het vorig jaar geen verband heeft gehouden met de gebeurtenissen, die in Venezuela waren

43ste VERGADERING. — 19 JUNI 1929.

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Colljn.)

voorgevallen en nog te wachten waren, zoodat ook de terugroeping daarmee niet in verband mag worden gebracht.

In dit verband heeft de Minister van Koloniën in het algemeen nog een opmerking gemaakt, die ik even moet aanroeren, om te vermijden, dat er wellicht onjuiste gevolgtrekkingen worden gemaakt.

De Minister heeft in zijn betoog het uitzenden van een schip voor vlagvertoon zoo ongeveer op één lijn gesteld met hetgeen door mij bepleit was in betrekking tot een daar vast gestationneerd vaartuig, en hij heeft er op gewezen, dat in de latere jaren — hetgeen volkomen juist is — inderdaad meer schepen naar Curaçao voor vlagvertoon gezonden zijn, dan in de daaraan onmiddellijk voorafgaande jaren het geval geweest is.

Als ik het staatje inzie, dat ik hier bij mij heb, dan bemerk ik, dat bijv. in 1916 gedurende circa 14 dagen een schip in Curaçao op bezoek is geweest, in 1917 3 weken, in 1920 misschien 1 week, in 1926 een week of drie hoogstens, in 1927 iets meer dan een maand van de 12 maanden van het jaar. Een dergelijke uitzending van schepen, hoewel voor vlagvertoon in het algemeen gewenscht, is voor het doel, waarvoor men die schepen in de West-Indische wateren wenscht, natuurlijk van niet de minste beteekenis. Of het schip er 14 dagen is of heelemaal niet in een jaar, maakt in dit opzicht geen enkel verschil.

De zaak, waar het bij mijn vragen om ging, is deze: er was een schip in de Curaçaosche wateren, dat schip is teruggeroepen hangende de mogelijkheid van gebeurtenissen. Daarop heeft de Regeering geantwoord: met die gebeurtenissen had noch de uitzending, noch de terugroeping van dat schip iets te maken. In het licht van deze mededeeling der Regeering zal ik aan de Kamer over deze aangelegenheid geen uitspraak vragen, omdat die uitspraak van onzen kant niet gefundeerd zou kunnen worden.

Ik dank de Regeering voor het antwoord, dat ik gekregen heb op de vijfde vraag, waaruit blijkt, dat de Regeering in hoofdzaak voorzieningen wenscht te treffen, zooals ik die bij de toelichting op mijn vijfde vraag wenschelijk geoordeeld had.

Ik kan mij met de voornemens der Regeering daaromtrent volkomen vereenigen en ik wil in dit verband opmerken, dat de uitbreiding der plaatselijke politiemacht, die de Minister van Koloniën heeft aangekondigd, tot 275 man bij mij geen bezwaar zal ontmoeten. In het algemeen hecht ik meer aan maritieme voorziening dan aan die ter land, maar wanneer de Regeering meent, dat 275 man beter is dan 200 man, zal daartegen bij mij geen bedenking rijzen. De hoofdzaak ligt niet in het getal, maar in de oefening en bovenal in de aanvoering.

Wat die oefening betreft, veroorloof ik mij een gedachte aan het oordeel der Regeering te onderwerpen. Ik meen, dat op Curaçao geschut is en indien het er niet is, kan het er gemakkelijk gebracht worden. Is het niet mogelijk om van die 275 man militaire politie, die er straks zullen zijn, ook een gedeelte te oefenen in de bediening van het geschut? Waar wij in Nederland een milicien in 5½ maand opleiden tot kanonnier, geloof ik dat het niet moeilijk moet zijn om uit de reeds geoefende militairen der militaire politie in veel korter tijd enkele menschen te oefenen en geschikt te maken voor de bediening van een paar kanonnen.

Indien men dat had gedaan, had men misschien het gebeurde kunnen voorkomen, tenzij men ook daar zich had laten overrompelen.

Met betrekking tot de derde en de vierde vraag is door de Regeering gezegd, dat zij nog geen definitief oordeel kan uitspreken, dat althans niet doen kan naar aanleiding van de derde vraag, waarin gevraagd is of de inlichtingendienst op Curaçao voldoende heeft gefunctioneerd en of men de noodige voorzichtigheid in acht genomen heeft.

De Minister van Koloniën zegt daaromtrent nog niet voldoende gegevens te hebben.

Mijnheer de Voorzitter! Dat hebben wij te aanvaarden, hoewel het, 10 dagen na het gebeurde, moeilijk is er in te berusten. Ik zou alleen aan den Minister de vraag willen stellen om

(Colljn e. a.)

zoodra hij meent, dat het mogelijk is, als een vervolg op deze interpellatie in den vorm van een nota aan deze Kamer mededeeling te doen toekomen, waarin de Regeering haar inzicht met betrekking tot dit punt nader duidelijk maakt.

Het antwoord op de vierde vraag en vooral de wijze, waarop dat antwoord gegeven is, heeft mij buitengewoon teleurgesteld.

Ik begrijp thans, dat er in de materie nog verschillende open vragen zijn, hoewel ook dit niet noodig ware geweest.

Ik zou het hebben kunnen begrijpen, wanneer de Minister van Koloniën volstaan had met te zeggen: het spijt mij, ik kan op die vraag eigenlijk nog geen antwoord geven, want de gegevens, waarover ik beschik, zijn nog te onvolledig om een oordeel te kunnen vormen.

Maar de Minister van Koloniën is veel verder gegaan dan dat. Hij heeft gezegd, dat, voor zoover het hem voorloopig voorkwam, aller houding in deze zaak naar zijn oordeel geweest was, zooals zij had behooren te zijn.

Indien de Minister mij lichtelijk verwijt, dat ik in mijn critiek op die houding wat scherp ben geweest, geldt dat sterker nog voor den Minister, die die houding in bescherming neemt. Ik durf het zeggen, dat er veel meer grond is voor de critische opmerkingen, die ik gemaakt heb, dan voor de opmerkingen ter verdediging, die door den Minister zijn naar voren gebracht.

Mijnheer de Voorzitter! Waarmede zou deze interpellatie moeten eindigen? Dat is een vraag, die ik mij zelf gesteld heb.

Indien alle gegevens aanwezig waren, d.w.z. indien de Regeering in staat was geweest mondeling aan te vullen, wat zij schriftelijk, in antwoord op mijn schriftelijke vragen en wat zij aan de pers meegedeeld heeft, was het misschien mogelijk geweest van deze Kamer ook een uitspraak te vragen. Op het oogenblik geloof ik, dat het beter is daarvan af te zien, ook omdat ik reeds bij de toelichting van mijn vragen gezegd heb, dat ik elken schijn wil vermijden, alsof een politiek element in deze zaak tot uitdrukking zou worden gebracht en ook alsof wij deze bewindslieden in het bijzonder aansprakelijk zouden moeten stellen voor de fouten, de tekortkomingen, die er gemaakt zijn.

Dat weerhoudt mij er van aan de Kamer eenig voorstel te doen.

Mijnheer de Voorzitter! Hoewel ik weet, dat na mij sprekers komen en dat ik straks nogmaals de gelegenheid krijg het woord te voeren in verband met hetgeen door andere sprekers zal worden gezegd, wensch ik thans te verklaren, dat ik de Regeering dank zeg voor de nadere mededeelingen, ook al waren die uitermate sober en al waren haar antwoorden allerminst bevredigend. Maar daarnaast wensch ik nog iets anders te doen; ik wensch als mijn gevoelen uit te spreken, dat de verdenking, dat de houding van de autoriteiten op Curaçao niet geweest is, wat zij had behooren te zijn, m. i. althans zóó ernstig is, dat ik er bij de Regeering op aandrang, daarnaar een scherp onderzoek in te stellen. En indien inderdaad bij dat onderzoek blijkt, dat er gegronde reden bestaat om over de activiteit en de houding van de autoriteiten op Curaçao klachten in te brengen, dan hoop ik, dat de Regeering niet zal aarzelen om de consequentie te trekken, die daaruit in dat geval onvermijdelijk zal behooren te worden getrokken.

De heer **Koster**: Mijnheer de Voorzitter! In tegenstelling met de wijze, waarop mijn geacht medelid de heer Colijn zooeven den overval op Curaçao tot in details behandeld heeft, zal ik mij bepalen tot het maken van enkele opmerkingen, die betrekking hebben op de hoofdzaken van het gebeurde.

Dan wil ik beginnen met te zeggen, dat m. i. de gebeurtenissen op Curaçao in de eerste plaats hebben getoond, dat door het Ministerie van Koloniën en dat van Defensie onvoldoende voor onze belangen is gewaakt. De toestanden op Curaçao gaven reeds geruimen tijd aanleiding om op onze hoede te zijn tegen aanvallen van binnen en van buiten. Niettegenstaande dat, zien wij in welk een toestand de verdediging van Curaçao zich bevond, waardoor het mogelijk was, dat enkele benden, volstrekt niet toegerust met buitengewoon oorlogsmateriaal, zich meester

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Koster.)

konden maken van het eiland. De in de eerste plaats noodzakelijke maatregel, welke men in zoovele plaatsen van Zuid-Amerika ziet toegepast, het stationneeren van een vrijliggend oorlogsvaartuig, bleef achterwege. De gevolgen van deze nalatigheid zijn niet uitgebleven en Curaçao werd in bezit genomen door een bende Venezolaansche opstandelingen.

Ik meen te mogen zeggen, dat wij het allen hierover eens kunnen zijn, dat de aanwezigheid van een oorlogsschip in het Schottegat te Curaçao, laat ik zeggen een flottieljevaartuig, om met den heer Colijn te spreken, bij de behoorlijke uitoefening van den bewakingsdienst, zooals wij dien op onze Nederlandsche oorlogsschepen gewoon zijn, het onmogelijk zou hebben gemaakt, dat een voorval plaats had, zooals thans in Curaçao zich heeft afgespeeld.

Dat wij tegen een onverhoedschen aanval op Curaçao geen voldoende maatregelen hebben genomen, verwondert mij te meer na de les en waarschuwing, die wij in November 1926 in Nederlandsch-Indië hebben gekregen. De gebeurtenissen, die zich toen in den nacht van 12 op 13 November van dat jaar in Nederlandsch-Indië hebben afgespeeld, toonden ons duidelijk, dat wij in de toekomst op een gegeven oogenblik voor groote moeilijkheden zouden kunnen komen te staan en wij dus voortdurend op onze hoede moesten blijven voor communistische of andere opstandige aanvallen.

Het bleek reeds toen duidelijk genoeg, dat wij in verband met de groote uitgestrektheid van ons gebied in de allereerste plaats waren aangewezen op een goede oorlogsvloot, ten einde de orde in onze gewesten te kunnen handhaven en, zoo noodig, herstellen.

Onze oorlogsvloot, welke een driedelige taak te vervullen heeft: de verdediging tegen vijandige aanvallen, de handhaving van onze neutraliteit en het houden van politietoezicht, het laatste in het bijzonder in de uitgestrekte wateren van Oost- en West-Indië, kwam voor een veel moeilijker te vervullen taak te staan dan vroeger, doordat het derde onderdeel van haar werkzaamheden, het houden van politietoezicht, aanmerkelijk verzwaaard werd.

Wij hadden dus mogen verwachten, dat na die oproerige beweging in Nederlandsch-Indië in November 1926 de Regeering met alle kracht aan het werk zou zijn gegaan, om al die maatregelen te nemen, die een handhaving van ons gezag en van een goede orde in onze verschillende gewesten zouden bevorderen.

Wat vernemen wij thans van den Minister van Koloniën? Dat verleden jaar een interdepartementale commissie is benoemd voor het instellen van een onderzoek, of een schip in de West-Indische wateren noodig is en wat voor soort schip dit behoort te zijn. Deze commissie begint het oordeel te vragen van den Gouverneur over de plannen van het schip. Alsof er in Nederland niet marinedeskundigen zijn, volkomen bekend met den plaatselijken toestand op Curaçao, Aruba en de verdere eilanden in de Caraïbische zee.

Mijnheer de Voorzitter! Dit antwoord van den Minister van Koloniën is werkelijk verbijsterend. Maar tevens vraag ik mij af: waarom hebben wij een Ministerie van Defensie, wanneer dit niet vroegtijdig alle mogelijkheden voorziet en de benodigde plannen uitwerkt?

In plaats van dus allereerst aan de handhaving van ons gezag alle aandacht te wijden, zien wij een strijd ontbranden tusschen hen, die de instelling van een Ministerie van Defensie wenschen, omdat zij hopen daarmede o. m. enkele bezuinigingen te verkrijgen, en hen, die tegenstanders daarvan zijn, omdat zij geen mindere uitgaven daarvan verwachten, doch wel een achteruitgang van onze defensiekrachten.

In de stukken wordt zwaar gediscuteerd, of op een gegeven oogenblik het militair beroepspersoneel bij de marine 5800 of 5900 man bedraagt; intusschen gaat onze maritieme macht door niet voldoende aanvulling en niet behoorlijke verzorging er op achteruit. In het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs van deze Kamer over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk VIII (Departement van Defen-

sie) der Rijksbegrooting over het dienstjaar 1929 heeft men kunnen lezen, hoe onvoldoende zelfs de verzorging met materiaal van de bestaande vloot werd geacht, een opmerking, welke in de Memorie van Antwoord door den Minister van Defensie niet weerlegd is en onvoldoende beantwoord werd, omdat het niet gewenscht werd geacht gedetailleerde mededeelingen hieromtrent te doen.

Dit alles moest zich op een gegeven oogenblik wreken. Het is thans geschied door de aanvallen, die plaats hadden op Curaçao. Doch hoe treurig die gebeurtenissen op Curaçao ook mogen zijn, laten wij dankbaar zijn, dat zij geen ernstiger gevolgen hebben gehad dan thans het geval is. Bij den tegenwoordigen toestand en gang van zaken bij de marine konden moeilijkheden — waarvoor vooral wat Curaçao betreft van deskundige zijde reeds meermalen ernstig gewaarschuwd was — op den duur niet uitblijven. Doch de omstandigheden zijn ons op Curaçao nog gunstig geweest. Het had ook kunnen gebeuren, dat de benden uit Venezuela niet slechts gedurende enkele uren, maar blijvend bezit hadden genomen van het geheele eiland Curaçao. ten einde van daaruit haar operaties te richten tegen de Regeering van Venezuela. Zij hadden daarbij allicht nog kunnen zijn versterkt door overbrenging van verdere rebellen uit Venezuela. Het zoude voor ons dan allicht niet mogelijk zijn geweest, slechts met de hulp van de beide schepen *Kortenaer* en *Hertog Hendrik* ons weer in het bezit te stellen van het eiland Curaçao. Ook zou het mogelijk zijn geweest, dat Venezuela nog vóór de aankomst van onze oorlogsschepen, met of zonder steun van een of andere bevriende Mogendheid, het eiland Curaçao op de opstandelingen zou hebben veroverd. Welke gevolgen hieruit zouden hebben kunnen voortkomen, laat ik thans buiten bespreking. Dat deze vele en ernstige zouden kunnen zijn, staat m. i. wel vast.

Ook verkeeren wij in de gelukkige omstandigheid, dat Venezuela ons geen verwijt er van kan maken, dat op Curaçao geen oorlogsschip aanwezig was. Venezuela, dat zelf slechts beschikt over drie kleine kanonneerboten, te weten de *Marescal Sucre*, van het jaar 1886, groot 1440 ton; de *Miranda*, van het jaar 1895, groot 200 ton, en de *Generaal Salom*, van het jaar 1884, groot 750 ton, zoomede over één gewapende sleepboot, de *Jose-Felix-Ribas*, van het jaar 1894, groot 300 ton, kan ons gebied in de Caraïbische Zee niet beschermen tegen aanvallen van benden uit Venezuela en zoude zeker niet van Nederland kunnen eischen, dat wij met onze vloot onder alle omstandigheden in staat zouden zijn te verhoeden, dat gestolen wapens van onze eilanden in de Antillen naar Venezuela vervoerd worden.

Zijn dus de gevolgen van den overval op Curaçao niet zoo ernstig, als zij wezen konden, de toestand, waarin Nederland en zijn overzeesche gewesten verkeeren, schijnt mij hoogst zorgelijk. Rampen, als die op Curaçao, worden niet enkele dagen van te voren aangekondigd. Zooals wij Maandagmorgen 10 Juni vernamen, dat Curaçao door de Venezolaansche benden bezet was, de Gouverneur en de commandant der troepen op een buitenlandsch schip weggevoerd waren, zoo kunnen wij plotseling zonder eenige waarschuwing vernemen, dat andere overzeesche deelen van ons Rijk in handen van opstandelingen gekomen zijn. gebiedsdeelen, die allicht niet zoo spoedig weer in ons bezit zullen terugkomen. Welke zekerheid hebben wij, dat de onvoldoende bescherming zich tot Curaçao zou beperken? Welke zekerheid hebben wij, dat wel voor alle andere gewesten de noodige voorzorgsmaatregelen zijn genomen?

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan wel zeggen, dat bij duizenden hier te lande het vertrouwen geschokt is en velen zich afvragen, of er voor de veiligheid en de bescherming van de verschillende gebiedsdeelen wel alles gedaan wordt wat slechts mogelijk is. Zij vreezen in het bijzonder, dat de oorlogsvloot niet meer in staat is om haar taak volledig te verrichten. Dat de *Kortenaer* nog disponibel was om naar Curaçao te vertrekken, is aan toevallige omstandigheden te danken. Het schip — wij hebben het reeds gehoord — is bestemd voor Indië en is slechts hier gebleven voor het inschieten van torpedo's, die te laat geleverd zijn om met de drie jagers *De Ruyter*, *Piet Hein* en *Evertsen* naar Indië te worden meegenomen. De *Hertog Hendrik* is naar

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Koster.)

Curaçao vertrokken, terwijl een gedeelte van de zware artillerie van het schip verwijderd is, iets, dat in de gegeven omstandigheden misschien van weinig nadeel is, maar in elk geval van groot nadeel had kunnen zijn.

Doch of men de verdediging van ons land en de overzeesche gewesten optimistisch of pessimistisch beziet, men komt m. i. tot de conclusie, dat het met onze oorlogsvloot en met de leiding der marine niet goed gesteld is. Het wil mij dan ook voorkomen, dat verbetering hierin dringend noodzakelijk is.

Wij hebben vóór alles noodig, dat met de leiding van de marine een man belast is, die in alle opzichten, zoowel technisch, administratief als organisatorisch, als een eerste deskundige geldt, een man, die zijn volle werkkracht uitsluitend aan de behartiging van 's Lands verdediging kan wijden en zijn volle aandacht kan geven aan de gebeurtenissen in al de landen, die voor ons van belang kunnen zijn. Een moeilijke taak, doordat van onze oorlogsvloot meer verlangd wordt dan vroeger; vóór alles zal meer dan vroeger het gevaar van communistische en opstandige bewegingen zich doen gelden. Ook op de samenstelling en de inrichting van onze marine zal dit van invloed zijn.

Die taak zal ook daarom zoo zwaar zijn, omdat onze marine, indien men de grootte van de bevolking en de oppervlakte van het gebied, dat beschermd moet worden, in aanmerking neemt, zeer zwak is. Het personeel, dat op de oorlogsvloot werkzaam is, staat in verhouding tot de geheele bevolking van ons Rijk, de overzeesche gewesten meegerkend, ongeveer als 1 : 5000, waarbij dan rekening is gehouden met de in Nederlandsch-Indië bij de marine dienende Inlanders. Voor Nederland alleen, met een bevolking van bijna 8 millioen, zou dit neerkomen op slechts 1600 man. Deze cijfers toonen m. i. wel aan, hoe zwak onze marine is — alleen aan politie hebben wij hier te lande meer mannen — en hoe dringend noodzakelijk het is de vloot meer in overeenstemming te brengen met de minimum eischen, die wij moeten stellen.

Mijnheer de Voorzitter! Het gebeurde in Curaçao heeft in hooge mate het vertrouwen geschokt, dat de bevolking in de opperste leiding van leger en vloot moet kunnen stellen. Met zorg vraagt menigeen zich af, wat bij den tegenwoordigen toestand al niet mogelijk is. Het wil mij voorkomen, dat wij ons aan den rand van een afgrond bevinden. Wij mogen dus wel verlangen, dat wij die leiding hebben, die ons op de best mogelijke wijze langs dien gevaarlijken afgrond in meer veilige gebieden zal brengen. De wortel van het kwaad zit m. i. in de samenvoeging van de Departementen van Oorlog en van Marine, doch hieraan is thans niets te veranderen.

In verband met het groote belang van de marine moet voor alles er naar worden gestreefd, dat de bekwaamste man de leiding van de marine in handen neemt en dat bij dit gewichtige Staatsbelang alle partij-politieke overwegingen zwijgen. Ik doe in deze niet alleen een beroep op de Regeering, doch ook op den heer Colijn.

Bij de behandeling van het wetsontwerp tot opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en instelling van een Departement van Defensie heeft Minister Lambooy in de zitting van 17 Februari 1928 van deze Kamer (*Handelingen*, blz. 310) het volgende gezegd:

„Ik wensch hier dan te verklaren, dat ik, daags vóórdat de heer Colijn is vertrokken naar Indië, een langdurige bespreking met den heer Colijn heb gehad, waarbij wij de verschillende punten ook van dit wetsontwerp onder de oogen hebben gezien en dat de heer Colijn mij de verzekering gaf, dat het hem ten zeerste speet, dat hij zijn reis niet kon uitstellen, want hij had niets liever gedaan dan hier in de Kamer aanwezig te zijn om met zijn groote autoriteit te helpen dit wetsontwerp in het *Staatsblad* te brengen.”

Mijnheer de Voorzitter! Deze mededeeling van den toenmaligen Minister van Marine a. i. heeft hier indertijd grooten indruk gemaakt en het is mijn meening, dat de aanneming van het fusie-ontwerp met 27 tegen 18 stemmen voor een niet gering deel te wijten is aan het toentertijd door den heer Colijn ingenomen standpunt.

Het is daarom, dat ik een beroep doe op den heer Colijn, mede te willen werken, dat de leiding der marine aan den besten deskundige wordt toevertrouwd, die in ons land te vinden is. Hij is het toch, die zoo veel heeft bijgedragen aan die weinig gelukkige totstandkoming van een Ministerie van Defensie.

Nog enkele woorden in zake de eenzijdige ontwapening. Wij hebben door de wijze, waarop het Ministerie van Defensie voor de belangen van Curaçao is opgetreden, daar de toestand gekregen, die de eenzijdige ontwapenaars zoo sterk aanbevelen. Geen oorlogsschip, doch politiebewapening om de orde te handhaven. De gevolgen zijn geweest, en dit zal meer voorkomen, indien wij slechts politiebewapening toepassen, dat het eiland Curaçao aan vreemde rebellen werd overgeleverd. De rebellen hadden, zooals reeds gezegd, kunnen trachten Curaçao in hun bezit te houden; ook ware het mogelijk geweest, dat één of meer vreemde machten zich van het eiland tot herstel der orde hadden meester gemaakt, of zouden getracht hebben zich er meester van te maken. De toestand ware dan ingetreden, waarop reeds zoo dikwijls gewezen is, dat onze eigen bewoners in de allereerste plaats alle ellende aan den lijve zouden hebben gevoeld van oorlog en rebellie, zoomede dat groote moeilijkheden met vreemde Mogendheden hieruit voor ons hadden kunnen voortvloeien.

Thans gaan deze eenzijdige ontwapenaars spreken van politiebuiten, die de orde zouden kunnen handhaven.

Zoo kan men in het avondblad van *De Telegraaf* van 15 Juni 1929 een artikel lezen van ons geacht medelid prof. dr. D. van Embden, waarin daarvan sprake is. Indien de eenzijdige ontwapenaars onder politiebuiten verstaan schepen van de afmeting en uitrusting als onze flottielje-vaartuigen, dan kunnen zij gelijk hebben, doch dan is dit een treurige naamsverwisseling, die slechts dienen moet om een onjuist standpunt goed te praten. Ook deze flottielje-vaartuigen moeten toch gerekend worden tot onze marinevloot. Ook spreken zij thans — zie hetzelfde artikel van prof. dr. D. van Embden — van een klein getal millioenen, besteed aan de behoorlijke uitrusting van een geoefende en voldoende sterke politiemacht.

Men staat verbaasd over zulke opmerkingen. Hebben zij wel eens uitgerekend, hoeveel troepen noodig zouden zijn om in het geheele Rijk, hier en in Oost- en West-Indië, te trachten de orde te handhaven slechts door middel van politietroepen? Te trachten, want het spreekt vanzelf, dat dit op den duur niet zou gaan en dat gewesten, die door rebellen, hetzij van binnen, hetzij van buiten af, ons ontnomen worden, dikwijls niet meer in ons bezit zouden terugkomen. Tenzij men deze politietroepen weer zoodanig uitrust met kanonnen, mitrail-leuses, enz., dat zij gelijkwaardig zijn met legertroepen. Ook hier weer een streven, met andere namen een onjuist standpunt te verdedigen. En wat blijft er dan over van de handhaving onzer neutraliteit en wat zullen, bij verzaking daarvan, de gevolgen zijn?

Het is wel merkwaardig, hoe de eenzijdige ontwapenaars zich trachten te onttrekken aan de logica der feiten en hoe zij met het voorbeeld van Curaçao voor oogen toch nog uitwegen zoeken om zich te redden. Prof. dr. J. de Louter zegt het in het ochtendblad van *De Telegraaf* van 16 Juni 1929 zoo te recht:

„Hij (dat is de eenzijdige ontwapenaar) miskent Nederland's internationale stelling als die eener groote koloniale Mogendheid, welke niet kan vergeleken worden met die van het kleine en arme Denemarken en het Koninkrijk der Nederlanden aan oneindig grootere gevaren blootstelt. Hij handelt bij uitstek zelfzuchtig in vermeend eigenbelang en onttrekt zich spitsvondig aan zijn vrijwillig aanvaarde internationale verplichtingen, zich hullend in den ijdel wan, daardoor den grooten Mogendheden een navolgenswaardig voorbeeld te geven en een verdienstelijken stap te zetten op den weg van vooruitgang. Belachelijk, indien het niet zoo treurig was! Inderdaad plaatst hij zich daarentegen op materieel standpunt, berekent de kosten, weegt voor- en nadeelen af en wordt, bewust of onbewust, beheerscht door de slotsom eener uiterst wankele kansberekening naar zuiver utilistischen maatstaf.”

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Koster e. a.)

Ik zal bij die eenzijdige ontwapening niet langer blijven stilstaan. Slechts wil ik nog dit zeggen, dat het gebeurde op Curaçao een ieder moet leeren, zich door de vele en luidruchtige betoogingen van eenzijdige ontwapenaars niet op een dwaalspoor te laten brengen.

Mijnheer de Voorzitter! De voorvallen op Curaçao laten ons duidelijk zien, hoe moeilijk het is voor een Rijk met zoo groote bevolking, verdeeld over verschillende werelddeelen, neutraliteit, gezag en orde te blijven handhaven, indien niet alle krachten worden ingespannen en de beste deskundigen met de leiding van 's Lands defensie belast worden.

Er heerscht alom in den lande groote ongerustheid. Het vertrouwen is geschokt, dat werkelijk alles gedaan wordt om het gezag onder alle omstandigheden in de verschillende gebiedsdeelen te handhaven. Ik moge slechts de verwachting uitspreken, dat vóór alles getracht worde niet alleen het geschokte vertrouwen te herstellen, maar alle maatregelen te nemen, die voorkomen zullen, dat zich iets herhale, zooals dat zich in den nacht van 12 op 13 November 1926 in Nederlandsch-Indië en op 8 en 9 Juni 1929 op Curaçao heeft afgespeeld.

Wij zijn niet sterk genoeg om fouten, zooals die thans gemaakt zijn, ons dikwijls te kunnen veroorloven; een herhaling kan noodlottig voor ons land zijn.

Ik wil mij ten slotte gaarne aansluiten bij de woorden van den heer Colijn en hulde brengen aan de slachtoffers op Curaçao, die bij de uitoefening van hun plicht voor ons allen daar gevallen zijn.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat de heer Slingerberg wegens drukke ambtsbezigheden de vergadering heeft moeten verlaten.

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen.

De heer **van Embden**: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil beginnen met ook mijnerzijds uit te spreken een woord van deernis met de slachtoffers, die in Curaçao gevallen zijn ten gevolge van het gebeurde.

Er zijn in ons land tallozen, die tusschen hetgeen in Curaçao heeft plaats gehad en het vraagstuk der ontwapening, der eenzijdige ontwapening, gelijk de heer Koster zeide, verband zien of althans verband leggen. Dit doen zij naar mijn meening te recht. Het is op dien grond, dat ik aan deze discussies wensch deel te nemen. De heer Colijn heeft in zijn belangrijke rede dit verband niet zoo naar voren gebracht, maar onweerlegbaar is niettemin, dat het feit, dat zijn interpellatie op dit oogenblik wordt gehouden, de uitwerking zal kunnen hebben, dat een valsche schijn tegen het vraagstuk der eenzijdige ontwapening wordt gewekt of versterkt.

De heer Colijn persoonlijk moge niet bedoeld hebben, door zijn interpellatie een aanvalswapen tegen de voorstanders der ontwapening te smeden, de hoofdzaak is niet, wat zijn subjectieve oogmerk is geweest, doch wel wat de objectieve uitwerking kan zijn. Een interpellatie zijnerzijds over dit onderwerp op dit oogenblik zit nu eenmaal vol militaire muziek, al was de heer Colijn dan ditmaal niet zelf de componist er van.

Het is op dit motief, dat ik hier het woord wensch te voeren. Er zijn in ons land maar al te velen, die meenen, dat de voorstanders der nationale ontwapening zich thans wel heel stil zullen houden en ook moeten houden, misstil. Naar mijn opinie is juist het tegengestelde het geval. Er is in het gebeurde een argument te meer ter versterking van ons standpunt, dat ik in dit verband wensch te ontwikkelen in 's Lands belang, ten einde zooveel mogelijk een herhaling van het gebeurde te voorkomen.

Wanneer ik zeg, dat ik dat wensch te ontwikkelen in 's Lands belang, dan verlang ik ook erkenning van dit motief. De heer Colijn heeft met groote kracht gezegd, dat het verachtelijk zou zijn te beproeven uit deze aangelegenheid munt te slaan voor een bepaalde partij. Ik ben dat met hem eens. Maar men versta wel, dat het bepleiten van een bepaald zakelijk Staatsbeleid, al wordt dat practisch natuurlijk bevorderd door bepaalde partijen en personen, nog niet beteekent munt slaan voor die partijen of personen. De heer Colijn en de Regeering en degenen,

(van Embden.)

die wenschen voort te gaan met het tot dusverre gevolgde defensiebeleid, wenschen handhaving van de bestaande oorlogsvoorbereiding en bovendien een voldoende vervulling van de politionele taak van den Staat. De heer Koster heeft zelfs bepleit een groote versterking onzer oorlogsmacht, te gelijk met het doel van politionele taakvervulling. Dat is voor de partijen en personen, die dat voorstaan, hun goed recht. Welnu, wanneer ik daartegenover ga betoogen, dat zoolang men 's Lands geldmiddelen besteedt aan de nuttelooze oorlogsmacht, men dáárdoor de onontbeerlijke politietaak niet kan vervullen, dan eisch ik, dat men ook van dat betoog, of men het onderschrijft of niet, erkent, dat het is ingegeven door den wensch, om het nationaal belang te dienen. En wie dus van mijn zakelijk pleidooi, dat zal luiden: de geldverspilling aan de oorlogsmacht belet de vervulling van de tweede, de politionele taak, zou gaan beweren: dat is munt slaan voor de ontwapeningspartijen, ook hij zou in aanmerking komen voor het praedicaat verachtelijk, dat de heer Colijn in gereedheid heeft gelegd.

Het gebeurde in Curaçao is ook naar ons inzicht een beschamende episode, die ons in het oog van de openbare meening der wereld in een deels belachelijke, deels penibele positie gebracht heeft. Het heeft ons internationaal in opspraak gebracht. Het is bovendien een gebeurtenis, die, zooals de heer Koster te recht heeft gezegd — het is het eenige, waarin ik het met dien geachten afgevaardigde eens ben —, in dezen of anderen vorm ons wellicht op een ander deel van ons groote gebied nog wel eens meer overkomen kan. Wie kan zeggen, wat er nog kan worden uitgehaald in die talrijke eilanden, baaien en inhammen in Oost en West, die wij voor onze politieke verantwoordelijkheid hebben? In Oost-Indië de mogelijkheid van communistische woelingen, zeerooverij wellicht, die, wanneer zij zich zouden herhalen, eveneens beschamend en gevaarlijk voor onze internationale positie zouden worden. Zijn wij daartegen voldoende gewapend en toegerust? Het is mijn overtuiging niet, dat wij op dit stuk gerust kunnen zijn. Integendeel, het is mijn meening, dat wij niet voldoende toegerust zijn, maar ook niet kunnen zijn, en deze elementaire taak van een beschaafden Staat niet zullen kunnen vervullen, zoolang wij niet aanbrengen een radicale koerswijziging op het stuk van onze defensie.

Immers wij zijn er niet met, zooals de heer Colijn hedenochtend aangaf, het zenden van één politievaartuig naar Curaçao. Ons West-Indië is ten slotte ten deele een eilandrijk met vrij groote afstanden. Het vasteland, Suriname met Paramaribo, ligt 2000 K.M. verder, d. w. z. op een afstand, verder dan van hier naar Lissabon, tot omtrent kaap St. Vincent. Reeds ginds dus valt een uitgestrekt gebied te verdedigen, afgezien nog van het gebied, grooter dan Europa, in Oost-Indië. Welnu, wij kunnen de elementaire Staatstaak, de handhaving van gezag en orde, daar niet vervullen zoolang wij niet breken met de radicale fout, die gelegen is in het oorlogsdoel van ons weermachtstelsel.

Ik zeg: een fout, en ga dus thans alleen dezen doelmatigheidskant bespreken. Er zitten aan het vraagstuk van vrede en ontwapening natuurlijk talrijke andere kanten, bovenal de zedelijke bezwaren tegen oorlogvoering, maar ik laat dit alles nu rusten, omdat het heden buiten het verband zou vallen.

Ik hoor hier den heer Colijn vragen: en een optreden onzerzijds tegen Urbina? Wel, dat is geen oorlogstaak. Hij is een opstandeling. Dat ging toch niet tegen een vreemde Regeering!

Aan de gewapende macht van den Staat kan men tweeërlei taak stellen en tweeërlei wordt op het oogenblik door ons land ook te gelijk in het oog gevat: de oorlogstaak en de politietaak, de internationale machtsaanwending en de handhaving van de interne orde en rust. Het is noodzakelijk, ook in koloniale gebieden, die beide taken terdege uiteen te houden. De heer Koster heeft die onderscheiding in het minst niet in het oog gehouden, hij heeft de beide taken volkomen verward, althans volkomen vermengd. Sprekende en denkende over de gevaren van communistische woelingen of andere verstoringen der inwendige rust, heeft hij steevast gepleit voor een sterk marinebeleid, oorlogsschepen, uitbreiding van de oorlogstoerusting,

43ste VERGADERING. — 19 JUNI 1929.

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(van Embden.)

enz. gelijk wij die tot nu toe kennen. Vooral het betoog van den heer Koster maakt het voor mij noodzakelijk, aan te voeren hetgeen ik nu zeggen zal.

Onderscheiding der beide taken is noodzakelijk. En ik moge opmerken, dat wij, voorstanders van de nationale ontwapening, altijd voorstanders zijn geweest van het onderhouden van een behoorlijke politiemacht voor de handhaving van de inwendige rust. Wij zijn tegenstanders uitsluitend van een internationale machtsaanwending tegen een vreemde Regeering, een vreemd leger en een vreemd volk. Men meene niet, dat dit onderscheiden en het opkomen voor een behoorlijke politiemacht een bedenkfel zou zijn, ingegeven door den nood des oogenblik, een concessie, door het gebeurde ons opgedrongen. Ik kan gemakkelijk bewijzen, dat het altijd, van meet af aan, ons standpunt is geweest.

Toen onze partij de nationale ontwapening in haar werk-program schreef, in 1924, werd dit geformuleerd in deze woorden: „land- en zeemacht terug te brengen tot een politiemacht met eenvoudige bewapening”. Toen wij onlangs, lang vóór het gebeurde in West-Indië, formuleerden ons verkiezingsprogram, luidde het betreffende punt:

„Nationale ontwapening. De gewapende macht worde georganiseerd voor het uitsluitend doel van militaire bewakings- en politiediensten.”

Het is niet alleen geen bedenkfel van dit oogenblik, maar sterker nog: wij hebben ook sinds jaren reeds betoogd niet slechts, dat men de beide doelstellingen onderscheiden moet, maar ook, dat het najagen van het onbereikbare oorlogsdoel ons de vervulling van de wel bereikbare politionele taak bepaald belette. En dit om de doodsimele reden, dat, wanneer men miljoenen besteedt voor een in internationaal opzicht nuttelooze weermacht, men die dan niet besteden kan voor een interne taak, die daarnaast noodig is, en wel noodig evenzeer voor ons internationaal aanzien en onze internationale veiligheid.

Wij hebben sinds jaren betoogd, dat het een het ander in den weg stond. In 1924 nog heeft mijn vriend de heer Oud in de Tweede Kamer, bij de behandeling van de Marinebegroting, er op gewezen, dat deze nuttelooze uitgaven voor oorlogsschepen het mogelijk maakten, dat wij niet eens de zeerooverij in ons gebied konden onderdrukken. Ik kom op dit punt nog nader terug, Mijnheer de Voorzitter!

En enkele weken geleden nog, toen in de afdelingen dezer Kamer aan de orde waren de wetsontwerpen tot verhooging van de Indische begroting over 1929, die op de huidige agenda weldra aan de orde zullen komen, is er in de afdelingen — het verslag dateert van 5 Juni jl., dus vóór het Curaçaosche incident — het volgende gezegd, dat a.h.w. geschreven schijnt voor dit moment:

„De leden hier aan het woord achtten uitgaven als deze erger dan nutteloos. Niet alleen is hetgeen daardoor wordt bereikt voor oorlogsdoeleinden onbeduidend, gelet op de mogelijke machtsontplooiing van groote Mogendheden, maar zelfs vergrooten die onbetekenende resultaten de onveiligheid, aangezien die in tijden van politieke spanning de machtigen kunnen nopen ons den eisch te stellen hunne zijde te kiezen, omdat zij van strijdmiddelen, hoe zwak ook, geen oogenblik hinder willen ondervinden. Bovendien verminderen uitgaven als deze de mogelijkheid om onze politiemacht behoorlijk toe te rusten. Mede om die reden behooren wij, zoo betoogden deze leden, het onbereikbare doel, om internationale veiligheid in bewapening te zoeken, prijs te geven; het doel, de binnenlandsche orde te handhaven, hetwelk wel binnen ons bereik ligt, zou dan des te beter kunnen worden gediend.”

Ik verklap mijn eigen geheim, als ik mededeel, dat ik het was, die dit in de afdeling heb opgemerkt en als rapporteur heb geboekstaafd.

Ik behoor nu de thesis, dat de eene doelstelling het vervullen Handelingen der Staten-Generaal. — 1928—1929. — I,

der andere belet, met enkele gegevens toe te lichten, vooral sinds zoeven de heer Koster weer con brio den verderen aanbouw van oorlogsschepen bepleiten ging.

Mijn stelling, dat een behoorlijke handhaving der binnenlandsche orde in dien omvang, dien ons koloniaal gebied noodig maakt, onbereikbaar wordt door onze geldverspilling op het oorlogsterrein, blijkt bijv. in den bouw onze beide befaamde kruisers. Wij bezitten, naar men weet, aan modern oorlogsmateriaal twee betrekkelijk kleine kruisers, de *Java* en de *Sumatra*, metende elk 7000 ton, gebouwd naar plannen van ontrent 1915, op stapel gezet in 1916, in dienst gekomen 1920 en 1921. En aangezien een kruiser een levensduur heeft, naar men gewoonlijk aanneemt, van een 12-tal jaren, begint deze trots onze marine zijn levensavond reeds te naderen.

Die beide schepen, het eenige eigenlijk van het grootere materieel, dat toonbaar is, hebben gekost 42 miljoen gulden.

Men rekene eens uit, om het alleen te bepalen tot goed bewapende politieboten, hoeveel tientallen, zoo ik niet moet spreken van honderdtallen, behoorlijke politieboten men zou hebben kunnen bouwen, aangenomen, dat het vaststond, dat men bepaald 42 miljoen moest uitgeven.

De heer **Colijn**: Die berekening zou u zeker niet meevallen. Als u in de tropen een behoorlijk ingericht politievaartuig wilt hebben, reken ik, dat het komt op 1½ miljoen.

De heer **van Embden**: Dan gaan er ongeveer 30 uit de 42 miljoen en ik sprak van tientallen.

De heer **Colijn**: Dat is niet juist, want die 42 miljoen zijn de uitgaven voor de schepen, die in en onmiddellijk na den oorlog gebouwd zijn.

De heer **van Embden**: Meent u, dat het nu goedkoop zal zijn? De laatste opgaven, die ik heb gevonden, luiden, dat schepen van dien omvang in plaats van 21 miljoen 25 miljoen kosten, ongerekend de slagschepen, die 80 à 90 miljoen en zelfs nog meer per stuk kosten. Maar goed, wij zouden samen eens rustig kunnen berekenen, hoeveel politiemacht voor dat geld precies te krijgen is.

En dan is bovendien aanbouw van dien aard nog in zooverre veel economischer, dat politionele bewapening in een bepaald opzicht niet veroudert. Zij lijdt slechts onder de normale slijtage, maar zij veroudert niet door den wedijver in bouw van de wederpartij, wat met alle oorlogstoerusting onherroepelijk wel het geval is. Opnieuw een verspillingskenmerk van oorlogsuitgaven. Bij zeeroovers, opstandelingen, vrijbuiters, die altijd met betrekkelijk primitieve wapenen aankomen, hebben wij geen last van een wedijver in uitvindingen. Op dat politioneel terrein doet zich het nadeel niet voor, dat wapenfabrikanten hun nieuwe uitvindingen aan verschillende landen te gelijk aanpraten, ter verhooging van de oorlogsuitgaven en, in het voorbijgaan, ook van hun dividenden.

Wij hebben dus, behalve de kosten van onderhoud en reparatie, 42 miljoen besteed aan twee kleine kruisers. Wat betekenen zij voor een bereiking van het eerste doel, de hersenschim der internationale beveiliging? Laat ik een cijfer noemen ter vergelijking.

Wij weten allen, welke draagwijdte het vraagstuk heeft of Engeland en de Vereenigde Staten het eens zullen worden over de beperking van de maritieme toerusting. In 1927 waren zij bijna tot overeenstemming gekomen op dezen grondslag, dat zij elk aan kruisers zouden mogen aanbouwen een maximum van 400 000 ton. (Dat noemden zij dan beperking!) Japan zou alsdan mogen hebben 240 000 ton. Telt men daarbij op het maximum aan slagschepen, dat zij op grond van de conventie van Washington van 1922 mogen houden, dan zou de beperking van bewapening voor Engeland en de Vereenigde Staten op een omvang van nagenoeg een miljoen ton scheepsruimte voor elk gekomen zijn. En tusschen die kolossen is Nederland er trotsch en gerust op, dat het zijn 14 000 ton er op nahoudt.

(van Embden.)

Dat is een beleid, dat niet alleen nutteloos, maar ook lachwekkend en ergerlijk te gelijk is.

En niettemin wordt van de zijde van de vrienden van den heer Koster thans zelfs gepleit om een derden kruiser er bij te bouwen. Onlangs hebben in de Tweede Kamer de geestverwanten van den heer Koster, de heeren Droogleeuw Fortuyn en van Rappard, met klem aangedrongen op den bouw van een derden kruiser. De heer Koster heeft het woord kruiser wel niet gebruikt, maar heeft toch gepleit voor het bouwen van oorlogsschepen, die in het voorbijgaan ook voor politionele doeleinden zouden te gebruiken zijn.

Wat beteekent dat voor onze machtsaanwending in de wereldverhoudingen, zooals ze nu eenmaal zijn? Meent men werkelijk, dat zulk een ridicule machtsontplooiing ons aanzien in de wereld vergroot? In de wereld der groote Mogendheden weet men werkelijk wel, wat de sterkte van haar land is en wat de Nederlandsche.

Een treffend woord over de militaire positie van ons land en de veiligheid onzer koloniën is gezegd door een Amerikaansch collega van mij, prof. Moor van de Columbia University te New-York, in zijn voortreffelijk werk: *Imperialism and World Politics*. Ik heb het dezer dagen reeds geciteerd in dat *Telegraaf*-artikel, dat de heer Koster zoo goed gelezen heeft. Ik heb den Engelschen tekst hier naast mij liggen, zoodat men het desgewenscht vergelijken kan:

„Wat behelste de toekomst voor Nederlandsch-Indië? Zou op een of anderen dag Japan er de hand op leggen? Hielden de versterkingen te Singapore een Britsche bedreiging in? Zulke beschouwingen verontrustten de openbare meening zoowel in Nederland als elders en brachten de Nederlandsche Staten-Generaal in hevige beroering over de vraag, of men de Hollandsche zeemacht vergrooten moest, ten einde de koloniën beter te kunnen verdedigen. De Nederlandsche Staatslieden gevoelden blijkbaar niet den humor van zulk een plan. Een stuk of wat Hollandsche oorlogsschepen zouden Nederlandsch-Indië heusch niet beschermen. Kleine naties behouden haar koloniaal gebied niet door haar eigen kracht, maar door haar zwakheid. Haar veiligheid berust op den onwil van de openbare meening der wereld om berooving te sanctionneeren of ook op den onwil van een of andere groote Mogendheid om te gedoogen, dat een zijner rivalen neerschiet op een zwak verdedigde prooi. Wil Nederland de overzeesche gebieden behouden, wier bezit door Hollandsche patriotten onmisbaar geacht wordt om hun land voor onbeduidendheid te bewaren, dan is het van meer belang, dat het zijn koloniaal bestuur zoozeer verbetert, dat er niets aan te verwijten valt, dan dat het oorlogsschepen bouwt.”

De heer **de Savornin Lohman**: Was dat een militaire specialiteit, die hoogleeraar?

De heer **van Embden**: Mijnheer de Voorzitter! Als men een militaire autoriteit vraagt, of er oorlogsschepen moeten zijn, dan weet men vooruit al het antwoord.

Dat was dus de indruk, dien de Nederlandsche vlootplannen maakten in Amerika. Beleefdheidshalve zegt die hoogleeraar, dat de Nederlandsche Staatslieden van hun vlootbouwplannen den humor niet begrepen. Duidelijker ware het geweest, te zeggen: ze gevoelen niet, hoe belachelijk zij zich maken in het oog van de wereld.

De heer de Vos van Steenwijk beproefde hiertegen telkens eenige interrupties te plaatsen. Laat hij beproeven mijn cijfers van zoeven te ontzenuwen door tegencijfers. Zoolang hij dat niet kan, zijn zijn expectoraties niet anders dan de uitbarsting van een bezwaard gemoed en dus weinig belangrijk.

De heeren de Vos van Steenwijk en de Savornin Lohman zeggen ook: nu ja, dat is de meening van een Amerikaansch professor geweest, maar dat bewijst voor dit onderwerp niets. Mijnheer de Voorzitter! Dan zal ik een historisch feit noemen, dat de allerduidelijkste taal spreekt en dat — dit ter geruststelling van den heer Lohman — afkomstig is uit een volkomen mili-

tairen hoek, geprepareerd door militaire deskundigen. Ik heb het oog op de plichten en rechten op militair gebied, krachtens het vredesverdrag van Versailles opgelegd en toegekend aan Duitschland, waarvan de regeling was toevertrouwd aan militaire handen. Wat Foch en de zijnen op dat stuk hebben geclauserd, zal voor de heeren bewapenaars toch wel eenig gezag hebben.

Het oogmerk van het verdrag van Versailles is geweest om Duitschland volslagen machteloos te maken; het moest voor goed uit zijn, zooals gezegd werd, met de bedreiging van den vrede in Europa. Zijn leger als oorlogsinstrument werd geheel onderdrukt en een oorlogsvloot van eenig belang te onderhouden, werd aan Duitschland natuurlijk evenmin toegestaan. Maar Duitschland mocht wel, als het wilde, eenige kruisers bouwen. Bezit Nederland aan kruisers thans 14 000 ton, degenen, die Duitschland geheel machteloos hebben willen maken, hebben het toegestaan om nieuw te bouwen 6 kruisers van 10 000 ton en 6 kleine kruisers van 6000 ton, in totaal dus 96 000 ton. Mag ik nu den heeren de Savornin Lohman en de Vos van Steenwijk vragen, of dit hun nog niet leert, hoe de militaire kringen van Frankrijk en Engeland oordeelen over onze maritieme sterkte? De heer de Vos van Steenwijk schudt het hoofd; het is niet gemakkelijk, hem iets te leeren.

Ik ga op dit terrein nog een oogenblik voort. Moderne torpedobootjagers, hoe is het in dit opzicht met onze kracht gesteld? Blijkens de Memorie van Toelichting op de begroting van Defensie van dit jaar hebben wij 4 van die moderne jagers in de vaart; indien er geen tegenvallers komen, krijgen wij in den loop van 1929 er nog 2 bij en in den loop van 1930 nogmaals 2. Het volgende jaar hebben wij er dus 6 à 8. Zij komen dan glorieus als illustraties in de couranten, zij worden gevierd met toespraken en fanfares en wat er verder bijbehoort. Maar het ontwappende Duitschland, dat men voorgoed machteloos wilde maken, mag volgens het verdrag van Versailles nota bene 12 torpedobootjagers bouwen, dus anderhalf à tweemaal zoveel als wij het volgend jaar bezitten zullen. Dat aantal mag Duitschland houden voor de aardigheid of voor de ijdelheid; dat hindert niemand. En dat geldt Duitschland, dat geen koloniën te verdedigen heeft, terwijl wij een terrein hebben te beveiligen, dat, in Oost-Indië, grooter is dan Europa. Dat willen wij verdedigen met twee kleine kruisers en een paar torpedobootjagers, tegenover de overmacht van den omvang als ik schetste. Die paar scheepjes, in zoo uitgestrekt gebied, maken uit een oogpunt van oorlogsmacht een effect als een naald in een hooiberg.

Duitschland, zei ik, mag volgens het decreet van zijn ontwapenaars 12 jagers houden. Waarom niet? Groot-Britannië heeft er immers 150, de Vereenigde Staten hebben er op dit oogenblik 295. Waarom zouden zij Duitschland die 12 jagers niet gunnen? Maar wat beteekenen dan de 6 à 8 jagers, die wij zullen hebben, anders dan de grofste geldverspilling? Ter informatie diene, dat ik mijn cijfers ontleende aan jaargang 1929 van het „Taschenbuch der Kriegsflotten”; ik kan dit boek in de aandacht van de heeren oorlogsschepenbouwers aanbevelen; het bevat vele zeer stichtelijke bijzonderheden.

Ziedaar nu, voor wat het oorlogsdoel aangaat, de cijfers der realiteit. En die realiteit verandert niets, of de heeren hier in de Eerste Kamer een booze interruptie plaatsen of een gloeiende redevoering voor bewapening afsteken. Ik voer de feiten aan; wilt u andere feiten daartegenover stellen, heel gaarne. De realiteit verandert ook niet, doordat de Minister van Defensie ons zijn redevoeringen te genieten geeft, speeches, altijd vol van enthousiasme, maar steevast verstoken van de internationale cijfers ter vergelijking. En de werkelijkheid verandert evenmin doordat de heer Blomjous op die cijferloze pleidooien applaudisseert of doordat de heer Verkouteren, de militaire specialiteit der Christelijk-historische fractie, er eenige verhalen uit de vaderlandsche geschiedenis bij opdischt. Zij verandert niets in de machtsverhoudingen van ons land tegenover die der Mogendheden.

Nog een voorbeeld, de luchtvaart, het terrein, waarover indertijd ook de heer Colijn zeer pessimistische uitspraken gegeven

(van Embden.)

heeft. Ook hier, onafwendbare weerloosheid voor kleine Staten. Wij geven op het terrein van de militaire luchtvaart uit omtrent 2 miljoen per jaar. Ik vond deze week de Engelsche cijfers voor de oorlogsluchtvaart. Die bedragen zijn daaromtrent honderdmaal zoo groot als in Nederland wordt uitgegeven: £ 15,4 miljoen.

Ik denk, dat MacDonald hieraan gedacht heeft, toen hij, en niet voor het eerst, den kleinen Staten voorhield, dat zij wel kunnen ophouden met hun oorlogstoerusting, die op geen enkele der groote Mogendheden eenigen indruk maakt. Dat is nu niet „de een of andere socialist”, het is de Prime Minister van een der machtigste Rijken in de wereld, die dat zegt.

Kortom, wij zijn dus weerloos so wie so. Men heeft slechts de keus tusschen weerloosheid, met of zonder verspilling van talloze miljoenen. Alleen, om tot het laatste te besluiten, zullen wij ouden trots en tradities aan den kant moeten zetten.

Mijnheer de Voorzitter! Wij geven op het oogenblik in ons land voor oorlogsdoeleinden uit 90 miljoen en in Nederlandsch-Indië 130 miljoen en ziet, ondanks die geweldige offers, bereiken wij nog niet eens, dat wij in een deel van ons gebied ons een paar honderd bandieten van het lijf kunnen houden. 220 miljoen oorlogsuitgaven, en die blamage krijgen wij er nog bij!

De geachte interpellant van hedenochtend heeft onlangs het woord gevoerd op den provincialen landdag van zijn partij te Utrecht. Ik heb hier het verslag in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 21 Mei jl. Hij verzette zich tegen nationale ontwapening met deze woorden:

„Zoolang ik de leiding heb, zal er door de a.-r. afgevaardigden niet worden meegewerkt aan eenzijdige nationale ontwapening, die ons volk hulpeloos zou overleveren aan den eersten den besten kwaadwillige, die zich op ons grondgebied zou willen bewegen.”

Mijnheer de Voorzitter! Welnu, den „eersten den besten kwaadwillige” hebben wij op ons grondgebied gehad, te Willemstad. Alsjeblieft mijnheer Colijn, u wordt op uw wenken bediend. U hebt à raison van 220 miljoen per jaar den eersten den besten kwaadwillige, en nog machteloos er bij. In uw stelsel en door uw stelsel zijn wij thans weerloos overgeleverd aan den eersten den besten kwaadwillige. Natuurlijk niet op alle punten, bijv. waar een garnizoen is, maar wel op de talloze plaatsen, die wij niet behoorlijk politieel verzorgen kunnen.

Is dat het geval — en dat zijn ten slotte de feiten, waaronder wij leven —, gaat het dan aan om te zeggen, dat het de ontwapenaars zijn, welke dezen toestand voor ons land in het leven zouden roepen? De heer Colijn heeft dat gelukkig niet zoo gezegd, maar de heer Koster heeft — gelijk het in den Lande, vooral bij zijn vrienden, aan alle kanten weerklinkt — dit wel degelijk laten hooren. Het is precies andersom. In uw stelsel is het op het oogenblik een feit en u maakt het onmogelijk, dat een herhaling der blamage voor de toekomst voorkomen wordt.

Het oorlogsdoel is onbereikbaar, en het leidt dóór zijn geldverspilling er toe, dat ook aan het tweede bereikbare doel, de politieele taak der Overheid, de weg wordt versperd.

Waarin schuilt toch, ook naar ons inzicht, het groote gevaar? Men is er niet af door te zeggen: Curaçao zullen wij in het oog houden; die Venezolaansche revolutionairen zijn een gevaarlijk volkje; wij zijn nu gewaarschuwd.

Neen, wij hebben in Nederlandsch-Indië door het optreden van de communisten en door de zeerooverij veel grootere gevaren; zij kunnen uitbreken en zij hebben ook een internationaal aspect en ook daardoor kan dus de veiligheid van ons gebied in hooge mate geschaad worden.

Indien iemand beweren mocht, dat te reppen van zeerooverij het oproepen van spoken is, dan wil ik het documenteeren met een onwraakbare uitspraak. In de Memorie van Antwoord van de Marinebegroting voor 1925 heeft de toenmalige Minister Westerveld de volgende wel zeer bedenkelijke erkentenis gegeven:

„De voor politiediensten bestemde vaartuigen kunnen nog behoorlijk dienst doen tot bestrijding van de zee-

rooverij en bescherming van de Nederlandsche nederzettingen langs de kust. De vaartuigen zijn echter oud, zoodat herstellingen meer noodig en in sommige gevallen uitgebreider zullen zijn dan bij nieuwere vaartuigen. Bovendien is het aantal dier vaartuigen gering, zoodat bij plotseling ontvallen aan den dienst, zij het ook tijdelijk, b.v. zooals thans heeft plaats gehad met Hr. Ms. *Mataram*, het zal kunnen voorkomen, dat voor de bestrijding van de zeerooverij, enz., tijdelijk niet over voldoende vaartuigen wordt beschikt.”

Ergers dan in de laatste woorden als mogelijk geschetst wordt, kan een Overheid wel niet te kort schieten. En is het sindsdien beter geworden? Ik ben er niet gerust op, omdat, twee jaar later, in Mei 1926, de *Javabode*, een courant, die niet van radicalisme kan worden verdacht, het volgende heeft geschreven:

„Toen omstreeks het einde van 1923 in de straat van Malakka” — een buurt, interpoleer ik, waar wij zeer op de vingers worden gekeken — „en meer in het bijzonder in de buurt van het eiland Bengkalis, een terreur van zeeroovers ontstond, was de eerste maatregel, welken het Nederlandsch-Indische Gouvernement trof: het zenden van oorlogsschepen en watervliegtuigen. De zeeroovers, blijkbaar geschrokken, dat het Bestuur op zulk een onverwachte wijze uit zijn slof schoot, hielden zich eenigen tijd stil, maar bemerkten al spoedig, dat met dergelijke groote middelen hun bedrijf niet belemmerd kon worden. Zij liepen opnieuw de prauwen met Inlandsche rubber af en joegen de bemanning over de kling.

De zeeofficieren verveelden zich op Bengkalis, voelden hun overbodigheid en tot overmaat van ramp ontstond er oneenigheid tusschen hen en het civiele bestuur.”

En dan wordt naar aanleiding daarvan gezegd: Snelle politieboten, snelle berichtgeving en voldoende gegevens ter identificatie van prauwen en bemanning zijn noodzakelijk voor een doelmatige bestrijding van den zeeroof.

De heer van den Bergh: U zult toch toegeven, dat, als de *Hertog Hendrik* op Curaçao was geweest, daar niets gebeurd was.

De heer van Embden: Ja, als de Venezolaansche vrijbuiters ons het genoegen zouden willen doen de zaak nog eens precies op dezelfde wijze te entameeren, dan zouden wij hen dezen tweeden keer wel baas blijven. Maar mijn betoog is juist, dat op velerle punten van ons gebied allerlei verstoringen van de orde kunnen plaats hebben, waarbij men oorlogsschepen niet kan gebruiken, b.v. omdat zij niet in ondiepe inhammen kunnen binnenkomen. Of waarbij hun aanwending toch minstens een gruwelijke geldverspilling inhoudt, omdat men toch geen torpedo's en zwaar geschut noodig heeft om prauwen te bestrijden.

Voor dit laatste betoog vind ik steun bij den geachten interpellant. Hij heeft immers, voor wat Curaçao betreft, het kalmeerende woord gebruikt, dat hij geenszins pleitte voor het zenden van of blijvend stationneeren van oorlogsschepen. En toch zijn thans oorlogsschepen gezonden, waar slechts politieele maatregelen op haar plaats zouden zijn. De fout blijft.

Terwijl ik voor dat deel van mijn betoog bij den heer Colijn dus wel steun vind, heeft hij voor het andere, het hoofdpunt der quaestie, geen oog. Hij verzet zich niet tegen het blijven besteden van honderden miljoenen aan een hersenschimmig oorlogsdoel, dat wij toch nimmer kunnen bereiken. Welnu, dan komt er van de door hem gewenschte politiematregelen ook niets terecht.

Dientengevolge zal de interpellatie ten slotte geen practisch belang hebben. Zeker, wij hebben een interessanten dag door-gemaakt, wij hebben over een zeer penibele geschiedenis opheldering ontvangen, ten deele ook vernomen, dat opheldering nog niet zal verkrijgen is. Maar den waarborg, dat in de toekomst niet zal worden doorgestaan met het stelsel van de beide doeleinden, zoodat men niet meer voor dergelijke verrassingen zal komen te staan, dien waarborg heeft de heer Colijn niet ge-

(van Embden e. a.)

kregen en die kan hem en ons ook niet worden gegeven.

De heer Colijn interrompeert, dat hij geen enkelen waarborg kan geven, omdat men daarvoor in de Regeering moet zijn. Dat is niet klemmend. Het vasthouden aan het oorlogsdoel der weermacht komt niet alleen voor rekening der Regeering, maar van hen, die haar daarbij steunen en de kredieten voteeren. Dat is een werk, dat de heer Colijn op het oogmerk toch wel beoefent, terwijl hij vroeger, als Regeeringsman, die kredieten ook gevraagd heeft. En wanneer ik spreek van waarborgen, dan is dat natuurlijk bedoeld in den zin, waarin menschen ooit hun doeleinden waarborgen kunnen, nl. door het mogelijke en bereikbare doelmatig te verrichten en niet miljoenen te vermorsen aan het evident onbereikbare. Naar dien opzet kunnen wij doen, wat onze hand te doen vindt. In dat opzicht heeft de heer Colijn ook als lid der Staten-Generaal een taak te vervullen, in casu binnen enkele uren reeds, uiterlijk morgen, wanneer de door mij genoemde verhooging van de begroting van Nederlandsch-Indië aan de orde komt. Daarop vindt men een post van 3 miljoen voor het bouwen van een batterij bij Soerabaja, hetgeen voor het afweren b.v. van zeeroovers alweer niet de minste betekenis heeft. Welnu, laat de heer Colijn zijn stem uitbrengen tegen die begroting. Door zulk een koerswending verkrijgt hij een waarborg tegen een herhaling van het gebeurde, voor zoover dat menschenmogelijk is, en zou zijn interpellatie praktische waarde verkrijgen. Bij vasthouden aan de dubbele doelstelling echter zal het gevreesde kwaad niet overwonnen kunnen worden.

Hoezeer financiële nood het bereiken van het politionele doel in den weg staat, en met name voor Curaçao, is nog op een zeer speciale manier aan den dag getreden. Eenige jaren geleden heeft een bewindsman pleit, het garnizoen van Suriname en Curaçao geheel op te heffen uit financiële overwegingen. Ik zal dat voorlezen, zooals het betoogd is door den Minister van Koloniën den heer Koningsberger, en wanneer die het onjuist betoogd heeft, gelijk de heer Colijn blijkens interrupties het geval schijnt te achten, dan kan het thans gerectificeerd worden.

Op 16 Februari 1928 heeft Minister Koningsberger in de Tweede Kamer gezegd, dat indertijd pleit was hervorming van dat garnizoen om het voortaan politietaken op te dragen, en nog eenige veranderingen, en deed daarop volgen:

„Intusschen is ze (nl. de zaak) niet in het vergeetboek geraakt; ze is weer op het tapijt gekomen, toen in 1924 door den toenmaligen Minister van Financiën, den heer Colijn, om bezuinigingsredenen de vraag aan de orde gesteld werd of het niet mogelijk zou zijn het garnizoen van Curaçao en Suriname op te heffen.”

De heer Colijn: Dat is een zeer incompleete voorstelling. Eerstens, omdat dat voorstel afkomstig was van den heer de Geer, als Minister van Financiën, en niet van den heer Colijn. In de tweede plaats, omdat de heer Colijn, zich daarbij warm aansluitende, evenals de heer de Geer, niet een afschaffing, maar een omzetting van het garnizoen, een hervorming tot militaire politie heeft voorgesteld.

De heer van Embden: Ik dank den heer Colijn voor de rectificatie. Ik vond de bewering van den Minister van Koloniën, verleden jaar bij de begroting gegeven, belangrijk genoeg, om ze te mogen aanvoeren, maar het is vandaag nu eenmaal de dag van ophelderingen, en ik ben verheugd, dat dit punt door den heer Colijn schijnt te zijn rechtgezet.

De Voorzitter: Ik wensch een opmerking te maken naar aanleiding van hetgeen de geachte spreker daar zegt: het is vandaag de dag van ophelderingen. Ik hoor tot nu toe steeds spreken over het onuitputtelijke onderwerp van de ontwapening, maar dat onuitputtelijke wordt steeds versterkt door interrupties van de verschillende heeren. Ik zou dus willen verzoeken, den heer van Embden alleen aan het woord te laten, dan kan hij over de ontwapening praten zooals hij in het be-

(Voorzitter e. a.)

lang van de ontwapening en in verband met het onderwerp der interpellatie noodig acht.

De heer van Embden: Ik heb nog maar enkele zinsneden te zeggen, Mijnheer de Voorzitter, en ik vlei mij, dat die niet eens meer tot interrupties aanleiding zullen geven. Ik heb nog één woord tot den heer Colijn te richten. Het speciale verband met Curaçao en het garnizoen is dus niet aanwezig, naar ik wil aannemen, maar er blijft het algemeene verband der beide doelstellingen. En daarin ligt dit. De heer Colijn heeft ten slotte grootmoediglijk gezegd, dat hij geen schuld zou werpen op de Regeering. Hij wil niemand in het bijzonder schuld toeschrijven en aan geen enkele partij. Wij zijn allen verantwoordelijk, zeide hij met grooten nadruk. Daar moet ik tegen opkomen. Ik zou dien geachten spreker willen zeggen: uw gebaar is erg royaal tegenover de Regeering, maar gij zijt al te vrijgevig, om ons daar ook in te betrekken, degenen, die sinds jaren gewaarschuwd hebben, dat, wanneer men zijn goede geld verspilt aan de hersenschim der oorlogsmacht, men het op fatale wijze onttrekt aan de taak, die binnen ons bereikt ligt. Wij zijn van een solidariteit in die schuld niet gediend; wij hebben ze ook niet verdiend. De schuld dragen degenen, die 's Lands middelen hebben besteed aan een doel, dat niet verenigbaar is met het doel der interne veiligheid, die het hebben besteed hetzij lichtzinnig, hetzij om te goeder trouw na te jagen een dwaallicht. De schuld rust dan ook — en daarom heb ik den heer Colijn verzocht, nog een oogenblik in de zaal te blijven — in belangrijke mate op dien geachten spreker, die indertijd is geweest de stuwkracht voor de Vlootwet, welke, wanneer zij toen was tot stand gekomen, op dat eigen moment een verspilling had opgeleverd van nog grooter omvang. Het helpt niet, dat zij tegen den zin van den heer Colijn verworpen is, want zij wordt thans uitgevoerd geleidelijk, en allengs in een omvang, die even nutteloos en even noodlottig is.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan hiermee besluiten. Oppervlakkige beoordeelaars en demagogen koesteren de hoop, dat het gebeurde op Curaçao de machtige beweging voor ontwapening schaden zal. Het zal, naar mijn inzicht, andersom uitkomen. De krachtige argumenten vóór, die er altijd geweest zijn, zijn versterkt met een actueel argument, dat mijn geestverwanten altijd gebruikt hebben, maar dat thans duidelijker spreekt dan ooit en dat door het gezond verstand van ons volk ongetwijfeld begrepen zal worden.

De heer Blomjous: Mijnheer de Voorzitter! Het Nederlandsche volk heeft groote reden, den heer Colijn dankbaar te zijn voor de interpellatie, welke hij tot de Regeering heeft willen richten in zake de gebeurtenissen, welke te Curaçao hebben plaats gehad, gebeurtenissen, welke in hooge mate aan het Nederlandsche prestige, zoowel in de oogen van de volkeren, levend onder de Nederlandsche vlag, als tegenover het buitenland, groote schade hebben toegebracht.

Mijnheer de Voorzitter! De heer Colijn heeft de conclusie, getrokken uit zijn groote rede, dezen morgen in deze Kamer gehouden, uitgekristalliseerd, toen hij zeide: Laat de Regeering gerust tekortkomingen erkennen, ik zal haar daar geen verwijt van maken. De verantwoordelijkheid van het gebeurde ligt bij ons allen, zij ligt bij het Nederlandsche volk.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil in het midden laten de vraag, of niet elke Regeering verantwoordelijk blijft voor de voornaamste taak van elken Staat, de verdediging van de integriteit van zijn grondgebied, ook indien er over een volk een defaitistische geest en lauwheid waait. Een Regeering, welke zich zelf en de eer van de natie respecteert, eischt van de Volksvertegenwoordiging die middelen, welke zij naar haar overtuiging ter beschikking moet hebben om de onschendbaarheid van het gebied van het Rijk te kunnen waarborgen. Weigert de Volksvertegenwoordiging die middelen toe te staan, dan heeft een Regeering den plicht heen te gaan en de verantwoordelijkheid aan anderen te laten.

Niets, Mijnheer de Voorzitter, acht ik gevaarlijker dan de wisselwerking, welke noodwendig moet ontstaan tussehen een defaitistischen geest onder het volk enerzijds en een Regee-

48ste VERGADERING. — 19 JUNI 1929.

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Blomjous.)

ring anderzijds, welke, den omvang van den geest peilende, daarnaar afmeet den omvang der noodzakelijke verdedigingsmiddelen. Men begrijpe mij goed. Ik wensch op de geste dezer Regeering met betrekking onzer defensie in dit debat geen critiek uit te oefenen. Deze opmerkingen echter meende ik te moeten maken, omdat naar mijn bescheidenheid de tegenover de Regeering grootmoedige algeheele uitschakeling der Regeeringsverantwoordelijkheid door den heer Colijn mij in het algemeen genomen te ver gaat.

Maar, Mijnheer de Voorzitter, inderdaad is de overval op Willemstad een gebeurtenis, welke het Nederlandsche volk tot nadenken moet brengen.

Het is de geest van al te ver doorgevoerde bezuiniging op al onze verdedigingsmiddelen, welke dit onheil over ons gebracht heeft. Het zou dwaas en roekeloos zijn om tegenover het Nederlandsche volk de beteekenis van den overval op Willemstad voor het prestige van Nederland te verkleinen en wij mogen den heer Colijn dan ook met reden dankbaar zijn, dat hij uit deze vergaderzaal het Nederlandsche volk onverholen de waarschuwingen, welke er uit spreken, heeft voorgehouden.

Mijnheer de Voorzitter! Ik vermag niet om, bij de overdenkingen over het gebeurde in de West, de mogelijkheden, welke zich in Oost-Azië kunnen voordoen, uit te schakelen.

In Oost-Azië zijn met het oog op de toestanden in China en den vasten voet, welke de sovjet daar zocht te verkrijgen, alle complicaties mogelijk.

Moge het Nederlandsche volk, mede wakker geschud door de gebeurtenissen in de West, beseffen de roeping, welke Nederland als groote koloniale Mogendheid te vervullen heeft, ook in verband met de verdediging. Wij hebben te zorgen, Mijnheer de Voorzitter, dat onze maritieme machtsmiddelen in de overzeesche gebieden van dien aard zijn, dat bij een eventueel conflict in den Pacific de beide strijdvoerende partijen zich verantwoord gevoelen, Indië met rust te laten, overtuigd als zij moeten zijn, dat de verdedigingsmiddelen in hun geheel voldoende kunnen geacht worden om den tegenstander er van terug te houden Nederlandsch-Indië te bezetten.

Daarvoor, Mijnheer de Voorzitter, is een politionele macht ten eenenmale onvoldoende, en het is voor Nederland hartelijk te hopen, dat de verbijsterende conclusies van den heer van Embden geen ingang zullen vinden bij ons volk.

Mijnheer de Voorzitter! Die conclusies zijn verbijsterend. Nu ons de inval van buiten uit, van uit een vreemd land hier bezighoudt, en ons de mogelijkheden van andere buitenlandse gevaren daardoor voor oogen rijzen, gaat de heer van Embden betoogen, dat wij tegenover het buitenland onze overzeesche gewesten in het vervolg onverdedigd moeten laten, maar uitsluitend onze kracht in politionele machtsmiddelen moeten zoeken.

In de zwakheid der kleine naties, zegt de heer van Embden, ligt haar kracht, omdat de rivalen elkander een berechting niet zullen toestaan. Ik vraag den heer van Embden: is dit serieus? Indien er een conflict in den Pacific eenmaal is, dan zullen de rivalen elkander niets vragen, maar eenvoudig handelen en doen wat zij wenschelijk en mogelijk achten. En dan zal praktisch de eenige vraag, of men al dan niet door een aanval op Nederlandsch-Indië Nederland in het conflict zal betrekken, deze zijn: over welke verdedigingsmiddelen beschikt Nederland?

Is de factor van de strijdkrachten, voornamelijk van de maritieme strijdkrachten, gevoegd bij die van den rivaal, te verwaarloozen of is daarmede rekening te houden?

Wij willen, Mijnheer de Voorzitter, allen onze bewapening zooveel mogelijk beperken, het hangt slechts af wat men noodig oordeelt.

Moge het gevolg van den betreurenswaardigen knauw, aan het prestige van Nederland in de West toegebracht, en de interpellatie in deze Kamer er toe leiden, dat het Nederlandsche volk die offers, welke noodig zijn tot waarborging van het integraal voortbestaan van het Rijk in en buiten Europa, weet te brengen.

Handelingen der Staten-Generaal. — 1928—1929. — I.

De heer **Mendels**: Mijnheer de Voorzitter! De heer Colijn had, naar zijn onomwonden verklaring, voortreffelijke voornemens. Hij wilde nl. bij de bespreking en behandeling van deze interpellatie elke gedachte bannen aan eenig voordeel, dat de een of andere partij bij de a.s. verkiezingen uit een bespreking van deze quaestie zou kunnen trekken. Aan de oprechtheid van deze voornemens van den heer Colijn heb ik geen oogenblik getwijfeld, maar wat sedert hier in deze Kamer is geschied, heeft mij te meer versterkt in de juistheid van de zegswijze, dat met goede voornemens de weg geplaveid is naar een plaats, waar ik zelfs in de hitte van dezen verkiezingsstrijd mijn ergsten politieken tegenstander niet wensch te doen verblijven. Want wat hebben wij sedert beleefd?

De heer Colijn heeft zich, ik wil dat gaarne erkennen, formeel gehouden binnen de perken van deze interpellatie en heeft zich formeel — ik zeg dit woord niet zonder opzet, want de natuur is hem onbewust wel eens sterker geweest dan de leer — ook aan zijn aangekondigde voornemens gehouden. Ik zeg: formeel, want stemverheffingen komen niet in het stenogram en vuistslagen op de tafel evenmin.

De toon van de rede van den heer Colijn was toch, hoewel de woordenkeuze in het algemeen sober bleef en hij zich hield binnen de perken van het door hem aangekondigde onderwerp, somwijlen van dien aard, dat ik angstig begon te worden of hij zijn voornemens wel integraal kon handhaven. In wezen liep zijn betoog hierover, eenerzijds dat wij op Curaçao niet voldoende politiemacht hadden, vooral te water, met het oog op de nabuurschap van het vaak roerige Venezuela, anderzijds dat de politiemacht, die wij er wel hadden te land, wellicht haar plicht niet ten volle had gedaan.

Maar als dan de strekking van zijn betoog was om dat nader uiteen te zetten, wat heeft dat te maken met de vraag of wij een gewapend politievaartuig moeten hebben tusschen Aruba en Curaçao, dat snel varen kan en langs de kreken en inhammen behoorlijken politiedienst kan doen, waartegen, in zoover men erkent, dat Nederland die eilanden nog in bezit moet houden, men allicht technisch en financieel geen bezwaar kan hebben, wat heeft met dit vraagstuk te maken, zeg ik, de met suggestieve stemverheffing uitgesproken meening van den heer Colijn, dat er personen zijn in ons land, die de meening propageeren, dat wij een uitgeputte natie zijn? Of men bijv. een politie-auto noodig heeft in Amsterdam ten gevolge van de uitgebreide annexatie der omliggende gemeenten, omdat men anders niet vlug genoeg allerlei onbehoorlijks kan tegengaan, wat heeft dat te maken met de vraag of wij een uitgeputte natie zijn en met het verwijt, dat sommigen een dergelijke meening propageeren, waarvan mij intusschen niets bekend is? Hier was de natuur sterker dan de leer. Hier droop de rede van den heer Colijn een oogenblik van de politiek. Ik neem hem dat niet kwalijk in deze dagen, vooral niet aan iemand, die zoo geïmpregneerd is van de politiek als de heer Colijn, die door velen gedoodverfd wordt, althans gewenscht als de aanstaande leider der Regeering. Ik heb dan ook werkelijk mijn hart vastgehouden, toen de heer Colijn zeide, geen politieke tendenzen in zijn rede te zullen leggen, en getwijfeld, of hij zelfs met de van hem bekende zelfbeheersching in staat zou zijn, dat gestand te doen.

Wat heeft voorts het punt in discussie te maken met het evenzeer met stemverheffing uitgesproken verwijt, dat er velen zijn, die niet meer voldoende gevoelen voor ons glorieus historisch verleden?

Er is te weinig politie, heeft de heer Colijn betoogd, op Curaçao, er moeten nog 50 man bij, er moet een vaartuigje bij, en de Minister van Koloniën heeft gezegd, wees maar niet ongerust, dat ding is al lang in de maak; ik heb de plannen en teekeningen al kant en klaar, en de heer Colijn heeft aan het slot zijner rede gezegd: daar ben ik dankbaar voor, nu ben ik gerustgesteld. En dat er militaire politie in plaats van een garnizoen is, dat heeft de heer Colijn zelf aanbevolen indertijd en toegejuicht.

De vraag was dus deze: is het nu mogelijk om op Curaçao, zoolang wij het althans koloniaal wenschen te beheeren of te

(Mendels.)

beheerschen, en op welke wijze is het mogelijk, om daar voldoende afweermiddelen te hebben tegen onbehoorlijke, ongedachte, onverwachte en onvoorzien en in het algemeen bijna nooit te voorziene overvallen, zooals daar plaats gehad hebben?

Het vraagstuk, zoo gesteld, is van zeer simpele afmetingen. Wat daarna gebeurd is, loopt echter de spuigaten uit. Wij hebben eerst den heer Koster te hooren gekregen, die een van te voren klaargemaakte redevoering heeft gehouden, welke in het geheel niet sloeg op hetgeen de heer Colijn hier heeft gezegd. De heer Koster heeft hier een groote redevoering voorgelezen over het vraagstuk van de nationale defensie, de koloniale defensie, de maritieme defensie en over het daarbij getoonde gemis aan Regeeringsbeleid. Hij is teruggetreden in de smelting van de Departementen van Oorlog en Marine en de instelling van een Departement van Defensie.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb den naam hier wel niet gehoord, maar ik heb hem toch voor mijn geest gezien, van den vice-admiraal Goossens.

Dezelfde argumenten, die indertijd de polemiek uitmaakten tusschen de heeren Lambooy en Goossens, heeft de heer Koster hier weer doen klinken.

Ik heb natuurlijk niet de arrogantie om eenige, zij het ook maar zijdelingsche critiek te oefenen over het ongehinderd laten gaan van de discussie in deze richting. Maar daardoor is het gebeurd, dat nu een discussie is ontketend, die ver uitsteekt buiten het raam van het gebeurde in Curaçao en buiten wat de heer Colijn, bij uitstek deskundig op het gebied van de dingen, die de heer Koster behandelde, heeft betoogd.

Het zou een klein kunstje geweest zijn voor den heer Colijn, om hier een rede te houden in denzelfden geest, zooals de heer Koster gedaan heeft. De heer Colijn echter is een man, die de verhoudingen in de Kamer goed begrijpt, een man van politiek inzicht. Hij heeft blijkbaar gemeend, dat het van slechten smaak zou getuigen, indien hij deze gelegenheid aangreep om met partijbedoelingen een betoog voor militaire versterking en vooral voor maritieme versterking van onze koloniën te houden.

De heer **Koster**: U hebt niet het recht hier mede te deelen, wat de heer Colijn denkt.

De heer **Mendels**: Ik heb gehoord, wat de heer Colijn gezegd heeft en nu beweer ik: het ware voor den heer Colijn, met zijn bekende vaardigheid, een klein kunstje geweest van de gelegenheid gebruik te maken om een betoog te houden, als de heer Koster hier gehouden heeft.

Ik constateer het naakte feit, dat de heer Colijn dat niet en m. i. zeer te recht niet gedaan heeft. De heer Koster heeft het wel gedaan en ik vind het niet juist, dat de heer Koster het wel gedaan heeft. Mij dunkt, dat ik het recht heb, dat te zeggen.

Nu moest de heer van Embden.....

De heer **de Savornin Lohman**: Die rede was zeker niet geprepareerd!

De heer **Mendels**: De heer van Embden is altijd geprepareerd, zoodra dergelijke dingen besproken worden; dat is zijn bewonderenswaardige politieke flair. Zoolang hij weet, dat er Kosteren rondloopen, weet hij, dat van den een of anderen kant een betoog kan komen, zooals wij hier gehoord hebben en dan is het verstandig van hem, dat hij zich bij voorbaat gewapend heeft. Maar als hij dat gedaan heeft, gaat het niet aan hem daarvan een verwijt te maken en den heer Koster te disculpeeren. Ik zal op die betoogen niet in den breede ingaan. Ik meen, dat de aard van het voorval, dat ons thans bezighoudt, en de aard ook van de inleiding van den heer Colijn daartoe niet voldoende aanleiding hebben gegeven.

De heer Colijn — en nu over de interpellatie in engeren zin — heeft zich laten verleiden tot het geven van een reconstructie, zooals hij zich die voorstelde van wat er volgens de door den Minister van Koloniën telegrafisch ontvangen mededeelingen zich op Curaçao heeft afgespeeld. De heer Colijn gaf ons daarbij een practischen cursus in strategie en heeft ons duidelijk voor

oogen gesteld die drie verschillende afdeelingen, hoe ze zich opgesteld hebben, waar ze gestaan hebben, waar de commandant gereden heeft, over welke brug, wat de luitenant had te doen en wat hij heeft gedaan en niet gedaan, enz., enz. De heer Colijn heeft daarbij met verontwaardiging en hartstocht — die mij in hem als oud-Indisch officier, met hart en ziel aan dat werk verknocht, volkomen echt is toegeschenen — ons voorgehouden, hoe één enkele man in staat zou zijn geweest en in staat moet zijn om het commando op zich te nemen, al zouden dan ook alle officieren hun plicht verzaakt hebben. Dat was allemaal erg suggestief en velen in de Kamer hebben er gaarne naar geluisterd. De heer Colijn zegt het goed. Ik vond de bravoure van dien exemplairen vechtjas, die, al was hij de eenige, zich had laten doodklevangen, niet zoo erg mooi, maar er schenen hier in de Kamer leden te zijn, die erg onder den indruk waren, en in dien zin gun ik den heer Colijn gaarne het oratorisch succes, dat hij behaald heeft. Maar hoe komt nu de heer Colijn aan den durf om een dergelijk beeld te ontwerpen op grond van de enkele sobere en, zooals hij zelf moest erkennen, onsamenhangende berichten, die de Minister ons verstrekt heeft naar aanleiding van telegrafisch ontvangen mededeelingen?

De heer Colijn heeft eenigszins geclausuleerd, maar toch in menig opzicht vrij duidelijk, zijn scherpe afkeuring zoo al niet te kennen gegeven, dan toch vaak laten raden, over de houding, die is aangenomen door enkele officieren en door den Gouverneur. De heer Colijn wist precies dat dit zus en dat zoo had kunnen gebeuren; men had kunnen telefoneren; men had de in verschillende wijken der stad verspreide manschappen kunnen verzamelen; men had zich er door kunnen slaan, enz. Doch toen de Minister zeide: Ik kan op dit oogenblik over niet meer gegevens beschikken dan ik heb, toen heeft de heer Colijn zich vergenoegd met te vragen of de Minister dan zoo goed zou willen zijn om, als hij het uitvoerig schriftelijk rapport met bijzonderheden tot in details zou ontvangen, dan aan de Kamer in den vorm van een nota nadere inlichtingen te geven en om als er dan termen mochten zijn om disciplinair op te treden tegen personen, die hun plicht niet hebben gedaan, daartoe eventueel over te gaan.

Mijnheer de Voorzitter! Om die vraag te stellen, behoeft men geen Colijn te zijn en daar behoeft men heelemaal geen interpellatie voor te houden. Uit dit alles blijkt, dat ik gisteren toch niet zoo heelemaal ongelijk had, toen ik zeide, dat deze interpellatie voorbarig was, want uit deze interpellatie is ten slotte, wat het voorval zelf betreft, niets terechtgekomen. De heer Colijn kan geen conclusies trekken; hij vraagt niets van de Kamer; hij vraagt ook niets van de Regeering dan of zij, wanneer zij wat meer weet, het aan de Kamer zal willen mededeelen. Uitvoeriger mededeelingen zullen natuurlijk moeten binnemen, nadat de betrokken personen, zooals kapitein Boren, luitenant Bergers en de politiemannen, verhoord zijn; dan krijgt men een behoorlijk proces-verbaal en een logisch samenhangend rapport. Zoolang had men rustig met deze interpellatie kunnen wachten. De heer Colijn had dan veel meer beslagen ten ijs kunnen komen en dan hadden wij op grond van die gegevens spijkers met koppen kunnen slaan, terwijl wij nu, wat betreft het werkelijk voorgevallene, waarover die interpellatie liep, nog net zoo ver zijn als in het begin, terwijl wij daarnaast hebben mogen luisteren naar een pleidooi van den heer Koster voor sterker maritieme bewapening in Oost-Indië vooral, wat met deze zaak heelemaal niets te maken heeft, en daartegenover een sterk becijferde rede van den heer van Embden. Bovendien, wanneer de kraan der welsprekendheid van den heer Colijn een poos open heeft gestaan, dan komt de heer Blomjous veelal wat nadruppelen.

De **Voorzitter**: Ik verzoek den geachten spreker niet zoo persoonlijk te zijn.

De heer **Mendels**: Mijnheer de Voorzitter! Ik bedoel niet anders dan dat het hier bijna altijd voorkomt, en dit als gevolg

(Mendels.)

van de geestesverwantschap tusschen den heer Blomjous, die nu eenmaal den ultra-rechtschen vleugel van de Katholieke partij vertegenwoordigt, en den heer Colijn, dat de heer Blomjous volkomen vaart in het politieke kielzog van den heer Colijn. Daar ligt niet de minste insinuatie in; dat is een politiek feit, en dat wilde ik nu demonstreeren. Volstrekt niet alle Katholieken gaan met den heer Blomjous mee, ook niet in deze Kamer. Het is nog onlangs gebleken bij een gewichtige stemming, dat de heer Blomjous geenszins als de woordvoerder van de Katholieke fractie mag worden beschouwd. Op dit politieke element moest ik hier even den vinger leggen. Toen dus de heer Colijn had gesproken, haastte de heer Blomjous zich ook hier zijn instemming met het gezegde te betuigen.

De heer **Blomjous**: Dezen keer was het zelfs nog niet helemaal instemming.

De heer **Mendels**: De heer Blomjous ging zelfs nog verder; dat is waar. De heer Colijn was hem nl. eigenlijk niet militaristisch genoeg. Welnu, het wil mij voorkomen, dat bij deze discussie altijd weer de oude Tromp en de oude de Ruyter den heeren door het hoofd spookten. Zij kunnen zich niet losmaken van het oude historische verleden, van den bloeitijd van de Vereenigde Nederlanden. Ik kan mij voorstellen, dat men bewondering heeft voor de daadkracht van de mannen van dien tijd, dat men bewondert de forsche groeikracht van die jonge republiek, en dat men met weemoed terugstaart op het verleden, dat zoovele groote zeelieden en zoovele groote opbouwers van den Staat, ook zoovele geleerden en kunstenaars heeft opgeleverd, zij het dan ook, dat die opbouw zich voltrok te midden van en veelal door middel van fel geweld.

Maar dat eeuwige ge-Tromp en ge-de Ruyter ontaardt toch in hollen klank, wanneer men praktische politiek van 1929 wil bedrijven. Het moge klinken op historische gedenkdagen voor wie er plezier in heeft, maar het is een gevaarlijke fout met zijn gedachten te blijven leven in die tijden en te willen, dat de potenties, de machts-elementen, de machtsmogelijkheden, die toentertijd aanwezig waren, onder totaal andere omstandigheden, in de internationale situatie van thans met gelijke kracht tot geldigheid zullen worden gebracht. Dat getuigt van een bekrompenheid van geest, men maakt een spotbeeld van de historie, het is een totaal niet begrijpen van wat onze tijd vereischt en mogelijk maakt, dat steeds maar terugblikken naar dat oude voorgoed voorbij verleden; dat is een politieke megalomanie, een grootdoenerij, die wij ons materieel niet kunnen veroorloven; afgescheiden hiervan of wij ze ons zooveel mogen veroorloven.

In die dagen van den strijd tegen Spanje, toen Engeland nog in zijn opkomst was, toen was zulk een militair en imperialistisch beleid wel mogelijk. Dit is echter — de heer van Embden heeft het uiteengezet — bij de reusachtige kapitaalsontwikkeling, bij de ontzettende technische hulpmiddelen van de sedert opgekomen groote Mogendheden onmogelijk, en het is onbegrijpelijk, hoe men kan willen, dat Nederland internationaal ook tegenover zijn koloniën nog dezelfde rol zal spelen, die het toentertijd heeft vervuld. Dat is technisch onmogelijk; dat is met het oog op onze kleine hulpmiddelen een absolute ondoenlijkheid. Wij hebben hier bovendien een eigen arbeidersbevolking, een groote, groeiende, hoe langer hoe meer socialistisch voelende arbeidersbevolking; ook de Christelijke arbeidersbevolking begint hoe langer hoe meer eischen te stellen voor haar maatschappelijk welzijn en voor haar maatschappelijke verheffing. Wij hebben voor onderwijs, sociale wetgeving, woningbouw en vele andere voorzieningen zeer groote aanspraken te stellen aan 's Rijks schatkist en zeer veel financiële offers zullen daarvoor moeten worden gebracht.

Dacht gij nu werkelijk, dat, als wij wilden behouden en Oost en West, wij met de groote Mogendheden zelfs naar verhouding konden wedijveren met een leger en vloot, die in staat zijn hun rol te vervullen, zooals de heeren Blomjous en Koster dat wenschen? Er is geen sprake van! Afgescheiden van de kwestie, of niet ons heil juist moet worden gezocht, speciaal wat Oost-

Indië betreft, bij een zoo spoedig mogelijke scheiding door te bevorderen de zelfstandigheid der Inlandsche bevolking, opdat die haar eigen lot in eigen handen kan nemen, zoodat wij niet de taak meer hebben van den overheerscher, die militair geweld uitoefent. Het is ook de vraag, of wij gebiedsdeelen in de West op den duur zullen kunnen behouden in den tegenwoordigen omvang, nu wij die met onze beperkte hulpmiddelen vrijwel laten verkommeren. Want het is toch een feit, dat er bijna elk jaar, als er over de West gesproken wordt, diep geklaagd wordt over den staat van verwaarloozing, waarin Suriname en verschillende eilanden van de Antillen verkeerden, omdat er geen geld is, omdat de particulieren hun geld elders beleggen en omdat de Staat geen geld heeft om tientallen, ja honderdtallen miljoenen te besteden, omdat dit gaat boven de kracht van ons kleine landje.

De heer Koster heeft herhaaldelijk onze internationale eer van groote koloniale Mogendheid in het geding gebracht.

Die internationale eer gevoel ik iets anders dan de heer Koster, al beteekent dat nog niet defaultisme. Ik zoek die meer hierin, dat wij voor het tribunaal van het internationale oordeel kunnen treden door te toonen, dat wij de belangen van de inlandsche bevolking hebben behartigd door zooveel mogelijk haar onafhankelijkheid te bevorderen en uitbuiting tegen te gaan en de overmacht van het kapitaal op de weerlooze bevolking te fnuiken. Ik acht het ook een eer, dat ons land zooveel geleerden en groote kunstenaars oplevert, en dat heeft niets te maken met het hebben van een groote of kleine vloot. Ik beschouw het als een eer, als ons land veel cultureele krachten oplevert, niet in de eerste plaats omdat die ons een goed figuur doen slaan in de wereld, doch om het goede, dat zij de menschheid brengen. Tegenover al die fanfares van de internationale eer van Nederland, omdat het niet voldoende gewapend is, moet ik zeggen, dat dit een eer is van een soort, inferieur aan die ik heb geschetst.

Tot de nuchtere feiten terugkeerende, al zou men de beschikking over 200 man politiesoldaten hebben en ook over een politievaartuig met 100 man er bij, dan zou men tegen zulk een overval nog niet altijd gevrijwaard zijn. Men kan niet altijd op de loer liggen tegen eventualiteiten; dat zal ook de heer Colijn toegeven. Gesteld, dat men een vaartuig heeft, dan zal dat ook wel eens op Aruba moeten zijn. En de menschen passagieren toch ook wel. Als men een schip heeft met 100 man, is het toch mogelijk, dat er b.v. 60 aan het passagieren zijn en dan kan een bende van eenige honderden wel de 40 man overmeesteren en het geheele schip in bezit nemen. Iemand als Urbina staat voor niets en het zou dus wellicht voor zulk een mogelijk zijn met bootjes langs zij te komen en het schip te nemen door de mannen te overrompelen, die misschien rustig zaten te smousjassen.

Dat zou nog veel erger geweest zijn, want dan zouden zij met schip en al er van door gegaan zijn en dan zou de smaad minstens net zoo erg zijn geweest. Dat beteekent niet, dat men geen politiemacht moet hebben, maar dat beteekent, dat men daarvan niet alles onder alle omstandigheden moet verwachten, zooals de heer Koster alles verwacht van een paar oorlogsvaartuigen.

Ik heb daarvoor een onwraakbaar getuige.

In de laatstverschene *Haagsche Post*, het nummer van 15 Juni, schrijft mr. dr. W. M. Westermann over, „Het Curaçaosche Geval“:

„Is het billijk nu te zeggen, dat deze verwachtingen dan blijkbaar ten onrechte gekoesterd zijn en dat men, met het fiasco van deze week voor oogen, maar beter doet met over de verdiensten van de militaire politie te zwijgen? Nog eens: ik geloof, dat deze opvatting niet gerechtvaardigd zou zijn. Want, wat hier gebeurd is, kan overal gebeuren. In iedere kleine kolonie, op ieder eiland in de Caraïbische zee of elders. Op St. Thomas zoo goed als op St. Christoph. Op Antigua zoo goed als op St. Vincent. Op Martinique zoo goed als op Barbados. Ten slotte kan men niet in ieder klein gebiedsdeel een militaire macht stationneeren, sterk genoeg

(Mendels.)

om aan alle denkbare gebeurlijkheden het hoofd te bieden. Wie van Curaçao een onneembare vesting zou willen maken, zou met een honderdvoudig vergroote bezetting nog niets kunnen beginnen. Tegen verrassingen, die op een vrije „week-end“ plaats grijpen, baten bovendien de sterkste legerkorpsen al bijzonder weinig. Men kan op veel rekenen, maar men rekent niet op een zoo groote dosis „Unverfrorenheit“ als door deze Venezolaansche ridders aan den dag gelegd is.”

Dat schrijft een fascistisch georiënteerd man, iemand, die van democratische smetten volkomen vrij is. Wanneer prof. van Embden en mr. dr. Westerman elkander ontmoeten, dan zijn zij stom verbaasd de se trouver ensemble. Wanneer zoo iemand dat schrijft, is dat een argument, dat ik in dit milieu zeker mag laten gelden.

De heer **Colijn**: Het is hetzelfde, dat ik gebruikt heb.

De heer **Mendels**: Wellicht, omdat u ook een beetje fascistisch bent.

Ik wil tegenover de heeren Koster en Blomjous er dus op wijzen, dat de heer Westerman dergelijke dingen volstrekt niet zoo ontzettend vindt, dat daardoor onze internationale eer zou zijn bezoedeld. Dat zou waar zijn, in de terminologie van de heeren, wanneer moedwillig onze vlag was bezoedeld, of wanneer verraad was gepleegd. Ik spreek nu van het standpunt van de heeren, die het woord hebben gevoerd.

Wat mij betreft, ik wil wel zeggen, dat de houding van den Gouverneur op mij een eenigszins komischen indruk heeft gemaakt. Er zat iets in van een operette. Zoo bijv. de mededeeling, die ook door den Minister gedaan is, dat de militaire commandant zich meldt bij den civielen Gouverneur en zegt: Excellentie, ik ben gevangen, en dat de Gouverneur dat dan voor kennisgeving aanneemt.

Dat de Gouverneur den loods opdracht heeft gegeven de uitvaart te bespoedigen ten einde de bende kwijt te raken, dat hij, toen hij zich gevangen zag, geen weerstand heeft geboden, dat alles wordt hem kwalijk genomen. Een blad heeft al gesproken van: van Speyck zou dat anders hebben gedaan! Mijnheer de Voorzitter! Dat is best mogelijk, maar om van Speyck na te doen moet je een kruitvat naast je hebben, en de Gouverneur was wellicht in zijn slaapkamer, en had heel andere dingen naast zich staan dan een kruitvat!

Ik weet ook niet, hoe hij gekleed was. Er zijn zekere kleedingstukken, die in het late avonduur zeer fnuikend zijn voor de heldhaftigheid. Dit zijn allemaal bijzonderheden, die men eerst zou moeten weten.

Maar bovendien, al was het anders, ik neem het den man niet kwalijk, dat hij, staande tegenover een gewapende overmacht, niet als een kaaiwerker is gaan vechten. Ik heb „ernstige Nederlanders“ gesproken, die het hem zeer verwijten, dat hij niet, met ongewapende handen, tegen die kerels is gaan vechten, en zich dus niet als een dronken kerel uit het huis heeft laten sleuren. Maar als hij dat gedaan had, Mijnheer de Voorzitter, zou men eerst met recht hebben kunnen spreken, dat de waardigheid van den vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag geleden zou hebben. Zoodat ik maar nogmaals zeggen wil, dat ik deze interpellatie van den heer Colijn voorbarig vind, en de heer Colijn zijn ongeduld beter nog wat had kunnen bedwingen. Ik begrijp, dat hij er vol van was; hij is oud-officier, en in zijn woorden heb ik hooren trillen de gedachte: ik wou, dat ik er bij geweest was! Ik zou het hem anders geleverd hebben!

Ik begrijp dat heel goed, Mijnheer de Voorzitter. In de binnenkamer kan men dat zoo denken, maar als de heer Colijn er zelf voorgestaan had, had hij misschien een figuur geslagen, waarvan de buitenstaanders zouden hebben gezegd: dat had ik van Colijn toch niet verwacht, totdat zij het schriftelijk rapport zouden hebben gekregen en dan wellicht zouden hebben gezegd: de kerel heeft zich toch goed gedragen!

De heer **Colijn**: Ik heb dergelijke dingen meer bij de hand gehad!

De heer **Mendels**: U hebt ze nooit bij de hand gehad in Willemstad! Het is heel wat anders, wanneer men in de rimboe staat met een patrouille en er wordt geschoten. Dan kan men dekking zoeken, en als je valt, kan een mindere het commando overnemen. Maar dat is heel wat anders dan wanneer ge staat opgesloten in een kazerne of een gebouwtje, en er is een groote overmacht gewapenden, die onverhoeds het arsenaal geplunderd hebben, terwijl de politie bij groepjes van 2 of 3 in de stad omzwerft..... Als het zoo is, Mijnheer de Voorzitter! En daarom zou ik niet geïnterpelleerd hebben! Ik zou gewacht hebben tot ik het wel wist, tot althans de Minister het wist en een behoorlijk rapport had.

Uit dit alles blijkt, dat sommige lieden zich wel een beetje te druk hebben gemaakt over deze aangelegenheid.

Geén politiek zegt men, maar intusschen! In dezen verkiezingstijd wordt in de couranten door de geestverwanten van den heer Colijn, door de geestverwanten van den heer Koster en die van den heer Blomjous, en niet het minst door de geestverwanten van de zwiigende partij der Christelijk-historischen, uitermate op de nationalistische trom geslagen, tracht men hieruit munt te slaan tegen de propaganda voor de ontwapening van Nederland, zooals die door sociaal-democraten en vrijzinnig-democraten wordt voorgestaan. De heer van Embden heeft daar al het zijne van gezegd en ik heb er eenige opmerkingen aan toegevoegd.

Ten slotte mag ik enkele historische feiten aanhalen uit onze eigen geschiedenis. Wat denkt de heer Colijn van het turfschip van Breda, wat denkt hij van de hooiwagens van Lochem? Wat denkt hij van het slot Loevestein, dat door Herman de Ruiter indertijd is verrast?

De heer **Colijn**: Dat laatste staat, geloof ik, historisch niet vast.

De heer **Mendels**: Busken Huet zegt van dien Herman de Ruiter zoo geestig: geest- en ossendrijver te den Bosch. Die was de aanvoerder. Dat waren allemaal verrassingen van sterke forten, van versterkte en sterk bewapende steden, die geschied zijn door een troep zeer summier bewapende menschen. Met andere woorden, in onze historie glorifieren wij dat als groote heldendaden.

Maar die mijnheer Urbina heeft het gedaan op vreemd gebied, terwijl wij dat gedaan hebben op ons gebied. Och, toen de Spanjaarden hier waren, zullen zij dit gebied ook wel beschouwd hebben als hun gebied, en wij waren in opstand. Als een troep opstandelingen in Oost-Indië zoo iets zou doen, dan zou het precies hetzelfde karakter hebben als wat wij gedaan hebben.

Ik zal mij niet begeven in een onderscheiding tusschen den bandiet of den generaal Urbina, want ik ken de grens niet zoo precies tusschen die twee functies. Wat den eenen dag in die streken een bandiet genoemd wordt, is den volgenden dag generaal en den daarop volgenden dag president der Republiek en dan komt onze gezant netjes bij hem op bezoek en dan beschermt hij de Koninklijke Petroleum Mij. en de Shell, die daar in Venezuela groote belangen hebben.

Ten slotte wil ik den heer Koster en den heer Blomjous nogmaals in overweging geven om den groothedzinnig — groothedswaanzin mag ik hier niet zeggen —, die uit hun woorden spreekt, een beetje te matigen en hun politieke melodieën met de sourdine te spelen. Zouden zij willen, dat wij ook nog Ceylon hadden? Dat hebben wij ook gehad. Kaap de Goede Hoop hebben wij ook gehad, St. Mauritius, de Goudkust, Decima, enz. Dat hebben wij allemaal gehad, maar het niet kunnen houden. Moeten wij dat terug hebben? Is het een schande, dat wij dat niet hebben kunnen houden? Neen, dat is geen schande, want dat was een onontkoombare uitkomst. Het is de natuurlijke lijn geweest van de maatschappelijke en internationale ontwikkeling, waartegen men zich met den besten wil niet kan verzetten.

43ste VERGADERING. — 19 JUNI 1929.

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Mendels e. a.)

Om te eindigen wil ik, nu de heeren er de politiek bij hebben gehaald, even voorlezen een brief, die mij zooeven bezorgd werd van een mij volmaakt onbekende Katholieke dame, die mij als aanhef het volgende schrijft:

„Hoogedelgestrenge Heer! Ik ben Katholiek, doch zal aan de Staatspartij mijn stem niet geven, zoolang deze miljoenen voteert voor oorlogsdoeleinden. Wetende, dat u voor ontwapening is, zou ik u willen smeecken te zorgen, dat de heden te houden interpellatie niet wordt uitgebuit als propaganda voor het militarisme, doch dat de stem der ontwapenaars, dat is de stem van het volk in alle partijen, luide gehoord wordt...”

Deze woorden worden den heer Blomjous ter overpeinzing gegeven.

Hiermede wil ik eindigen. Ik heb er de politiek niet ingehaald. Ik heb getracht mij te bepalen tot de technische quaesties, die de heer Colijn met soberheid — ik erken het — heeft besproken. Maar nu de andere heeren gelegenheid hebben gevonden, een breed debat te ontketenen over de ontwapening, heb ik mijn protest daartegen niet onuitgesproken willen laten.

De heer van Lanschot: Mijnheer de Voorzitter! Onze geachte medeleden de heeren van Embden, Koster en ook de laatste spreker zullen het mij wel niet euvel duiden, dat ik niet inga op de breed uitgemeten redevoeringen, die zij hebben gehouden en waarvan zulk een belangrijk deel was gewijd aan de eenzijdige nationale ontwapening. Het standpunt van de Katholieke Staatspartij te dien opzichte is bekend. Het ligt in ons jongste program. Wij verwerpen de eenzijdige nationale ontwapening en streven, in verband met de bekende vredesnota van den Paus en de bemoeiingen te Genève, naar gelijktijdige wederzijdsche ontwapening. Ik heb dat standpunt reeds herhaaldelijk in deze Kamer verdedigd.

De heer Mendels heeft den geachten interpellant verweten, dat zijn interpellatie praematuur was. Ik kan deze meening niet deelen. Men moet bij deze aangelegenheid wel in het oog houden de omstandigheden, waaronder wij op het oogenblik verkeerden. De Tweede Kamer is uiteengegaan, en het ligt geheel in de verplichting van de Eerste Kamer als deel van de Volksvertegenwoordiging, dat zij de eerste de beste gelegenheid, dat zij met de Regeering in aanraking komt, benut om de jongste gebeurtenissen op Curaçao, welke het geheele volk beïnvloeden, tot meerdere klaarheid te brengen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik moet het betreuren, dat de heer Mendels, na de kloeke redevoering van den heer Colijn, het noodig geacht heeft ons historisch verleden, waarop wij allen met recht trotsch mogen zijn, te verkleinen.

Overigens wil het mij voorkomen, dat de inlichtingen, die ons tot hertoe door de Regeering verschaft zijn, het niet wel mogelijk maken ter zake thans reeds een eindoordeel uit te spreken. Natuurlijk zullen zij, die in dezen in verzuim mochten blijken, hun gerechte straf niet mogen ontgaan, doch zij behooren eerst in de gelegenheid gesteld te worden zich te verdedigen.

Zooals de zaak thans staat, kon het antwoord van den Minister slechts onbevredigend zijn, en de verdediging, door hem gevoerd, slechts een halve verdediging, omdat voldoende inlichtingen nog ontbreken.

Ik betreur het, dat de Regeering niet den tijd vóór de interpellatie benut heeft om zich meer inlichtingen te verschaffen. Zij had dan ook wellicht beter gedaan haar antwoord op te schorten tot zij volledig was ingelicht.

Ik zou er ten slotte bij de Regeering op willen aandringen, dat zij ten spoedigste, zoodra ze in de gelegenheid is om volledige inlichtingen te geven, hiervan kennis geeft aan de Kamer en dat zij voor de betrokken personen uit die inlichtingen de conclusie trekt, die zij zal noodig achten.

De heer de Vos van Steenwijk: Mijnheer de Voorzitter! Medenamens mijne politieke vrienden wil ik gaarne een kort woord

(de Vos van Steenwijk e. a.)

spreken. En dan zal het eerste er een van dank zijn aan den heer Colijn, dat hij — nadat, onmiddellijk bij het bekend worden van het Curaçaosche drama, door hem vragen aan den Minister van Koloniën waren gericht — heden zijne interpellatie wel heeft willen houden.

Hij heeft daarmede ontegenzeggelijk een zeer goed werk gedaan en opnieuw land en volk aan zich verplicht.

Sedert 10 Juni ll., toen het weldenkende en dus het overgrootte deel van de Natie werd opgeschrikt door het gebeurde te Willemstad, is er over het land een groot gevoel van ongerustheid gekomen; ons nationaal gevoel is, naar de zoo juiste woorden, door den vice-admiraal Quant tot commandant en bemaning van de *Hertog Hendrik* gesproken, beledigd; en zeker zou deze Kamer ver beneden hare taak zijn gebleven, zoo zij uiteen ware gegaan, zonder dat een lid uit haar midden de voor onze internationale reputatie zoo blameerende gebeurtenissen tot een onderwerp van interpellatie had gemaakt.

De Natie, en te recht, rekent in moeilijke oogenblikken op de Eerste Kamer.

Op de zaak zelve zal ik niet ingaan. Na hetgeen daarover door den interpellant is gezegd, is zulks geheel overbodig.

Evenmin zal ik iets zeggen over de défaitistische beschouwingen van de heeren van Embden en Mendels.

Ik volsta met de verklaring, dat wij, Christelijk-historischen, de conclusies, waartoe de heer Colijn te dezen is gekomen, op één punt na, geheel onderschrijven.

Zeker draagt een deel van het Nederlandsche volk, al te toegankelijk voor betoogen, als wij gewoon zijn van den heer van Embden te hooren, maar nog dan een bepaald gouvernement, de verantwoordelijkheid voor het gebleken gebrek in de bescherming van ons grondgebied over zee. Maar vergeten mag niet worden, dat het grootte deel van ons volk, dat diep geërgerd en veront-rust is over de verzwakking onzer middelen van verweer, het recht behoudt, de Regeering in verzuim te stellen, indien dit grootte Staatsbelang door haar niet zóó wordt behartigd, als van eene Nederlandsche Regeering mag worden verwacht.

Ook de zoo gevoelvolle woorden, door den heer Colijn gewijð aan de nagedachtenis van hen, die als slachtoffers vielen van hunnen militairen plicht, vindt bij ons warme instemming.

Curaçao, zonder voldoende maritieme machtsmiddelen, is dan zoo goed als onbeschermd gelaten.

Voor ons staat meer dan ooit vast, dat, wil Nederland zijne gebiedsdeelen in andere werelddeelen behouden, het in verhoogde mate zijne zorg aan vloot en leger zal behooren te besteden; dat het hebben van eene uitstekende marine eene eerste vereischte is.

Moge, waar de krenking, de smaad, die ons koloniaal gezag is toegebracht, aan het Nederlandsche volk, helaas, maar al te duidelijk de diep tragische gevolgen van eene onvoldoende weer-macht voor oogen heeft gesteld, de ontwaakte belangstelling in vloot en leger bij de Natie blijven toenemen, beider onmisbaarheid in stijgende mate worden gevoeld en begrepen, zoodat de komende Regeering zich gedrongen zie afdoende maatregelen te nemen, en datgene te verrichten wat tot hertoe ten onrechte werd nagelaten.

Dat de Vrijheidsbond — blijkens de rede van den heer Koster, die voor uitbreiding van de vloot pleitte — op het standpunt, door dien bond ingenomen ten tijde, toen hij de Vlootwet verwierp, geheel is teruggekomen, rechtsomkeert heeft gemaakt, verheugt ons zeer, en belooft veel voor de toekomst.

De heer Koningsberger, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! Bij den loop, dien de debatten van hedenmiddag hebben genomen, waarbij men met een overgroot deel van het gesprokene op ander terrein is gekomen, heb ik naar aanleiding van de interpellatie zelf nog maar enkele opmerkingen te maken.

Ik heb in de eerste plaats den heer Koster onder het oog te brengen, dat de toezending aan den Gouverneur van Curaçao niet alleen heeft betroffen het ontwerp van het schip, waarom het hier gaat, maar dat die toezending natuurlijk betref het geheele denkbeeld, dat door de daartoe ingestelde commissie is overwogen en uitgewerkt, namelijk het denkbeeld om geen for-

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Minister Koningsberger e. a.)

meel oorlogsvaartuig in den ouden zin, maar een speciaal voor de West-Indische gebieden geconstrueerd schip, dat aan de gestelde eischen zoo goed mogelijk moet voldoen, daarheen te zenden.

Met den heer Mendels ben ik het eens, dat het goed zal zijn om ons nader oordeel ter zake van alles wat hier is besproken, op te schorten, totdat ons meer volledige inlichtingen hebben bereikt en waar de heer van Lanschot zoeven de vraag tot mij heeft gericht, waarom de Regeering nog niet enkele telegrafische bijzonderheden heeft gevraagd, daar kan ik hem daarop antwoorden, dat ik na het hoofdtelegram nog naar enkele zaken heb geïnformeerd, maar dat ik mij van verdere inwinning van telegrafische berichten heb gemeend te moeten onthouden, om twee redenen. In de eerste plaats omdat ik binnen enkele dagen nadere schriftelijke gegevens hoopte te ontvangen en in de tweede plaats, dit ook in antwoord op hetgeen de heer Colijn in tweede instantie heeft gezegd, omdat (ik heb dit vanmorgen misschien niet uitdrukkelijk gezegd, omdat ik het als iets vanzelfsprekends beschouwde) de Regeering deze zaak met de interpellatie niet als afgedaan beschouwt. Het behoeft toch wel nauwelijks nader betoog, dat de houding van de militaire autoriteiten aan een nauwkeurig onderzoek zal worden onderworpen en dat wij de komst van de rapporten van den Gouverneur zullen afwachten om te zien, of ook in andere opzichten de berichtgevingen over de gebeurtenissen zóó volledig zijn, als dat aan de Regeering wenschelijk voorkomt. Wanneer dit niet het geval mocht zijn, zullen nadere maatregelen worden genomen. Bij de Regeering bestaat geen bezwaar, om de Eerste Kamer ter zake zoo volledig mogelijk in te lichten.

De heer Lambooy, Minister van Defensie: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou enkele woorden willen toevoegen aan hetgeen mijn ambtgenoot van Koloniën heeft gezegd. In de eerste plaats lijkt het mij niet het gewenschte oogenblik om in te gaan op de betoogen in zake nationale ontwapening, maar ik kan toch niet nalaten daartegen een protest te laten hooren, vooral nu men komt beweren, dat de Engelsche Premier verklaard zou hebben, dat de weermacht van kleine naties geen invloed heeft. Ik zou zeggen, dat het Nederlandsche volk veiliger stuurt op het inzicht van de Nederlandsche Regeering, die de beteekenis leger en vloot absoluut niet onderschat en daaraan zelfs groote beteekenis hecht. Indien ooit gebleken is, dat de invloed van kleine naties in een grooten oorlog zeer groot kan zijn, dan is dat zeker geweest in den laatsten wereldoorlog, wat zelfs aan den leider der sociaal-democraten, den heer Troelstra, de verklaring heeft ontlokt, dat de invloed van kleine Staten blijkens de laatste oorlogservaring eerder is vergroot dan verkleind.

Ik heb ook met heel veel belangstelling gevolgd de beschouwingen, die gegeven zijn in zake Curaçao naar aanleiding van de militaire belangen en ik ben het geheel eens met hetgeen hier is betoogd, dat vooral de inlichtingendienst het zijne er toe moet bijdragen om voorvallen als deze te voorkomen. Het spreekt vanzelf, dat daarop in het bijzonder de aandacht gevestigd moet worden, niet alleen voor de landmacht, die onder mijn ambtgenoot van Koloniën ressorteert, maar ook voor de marine, die eventueel in West-Indië zal optreden.

Het is duidelijk, dat, indien een inlichtingendienst ons absoluut de overtuiging bijbrengt, dat wij in pais en vree leven, dan de veiligheidsmaatregelen niet zoo streng genomen worden, als wanneer er werkelijk gevaar dreigt. Intusschen moet dit ook voor de weermacht, zoowel voor de land- als voor de zeemacht, een aansporing zijn om niet, vooral ook in de periode, dat men denkt dat er minder kou aan de lucht is, in haar veiligheidsmaatregelen te verslappen.

Nu heeft de heer Koster het feit, dat de beide Departementen van Oorlog en Marine zijn samengevoegd, ook in het geding gebracht. Ik had gehoopt, dat ik dit in deze Kamer niet zou hooren, daar men hier toch op de hoogte is van de verhoudingen, die in de Regeering bestaan. Wat toch is het geval? Indien elders, waar ter wereld ook, een schip wordt noodig geacht, dan is het de Regeering in het geheel, die bepaalt, of zulks werkelijk noodig is en, indien hier de Minister van Defensie had gezegd:

(Minister Lambooy.)

ik kan u het schip, dat u noodig acht, niet geven, dan zou ik in mijn taak zijn te kort geschoten. Maar er is geen oogenblik geweest, dat de Minister van Defensie de mogelijkheid van het zenden van een schip niet vooruit heeft gezien en, wanneer dit door de Regeering noodig geoordeeld was, dan had dat schip, evenals thans, spoedig kunnen vertrekken. Waarom hebben wij de Kortenaar in Februari teruggeroepen? Omdat de aanwezigheid van dat schip daar momenteel niet noodzakelijk werd geoordeeld en het hier te lande voor het inschieten van torpedo's zeer goede diensten kon bewijzen, die met het oog op de verdediging van Indië moeilijk uitstel konden lijden. Mijn ambtgenoot van Koloniën heeft reeds gezegd, dat een correspondentie met den zaakgelastigde van Venezuela ter zake is gevoerd en toen zijn de verschillende belangen gewogen en is gezegd: het is niet bepaald noodzakelijk, dat het schip in de toekomstige maanden in die wateren blijft, gij kunt het dadelijk krijgen als zulks urgent is. Gedurende de zomermaanden is het uit een oefenooipunt voordeelig als de geheele marine hier is, omdat dit de aangewezen periode is voor de eskaderoefeningen. Toen is aan den zaakgelastigde gevraagd: is het voldoende, indien hier te lande een schip gereed gehouden wordt, dat met spoed naar West-Indië kan vertrekken, en deze heeft dit bevestigend beantwoord. Het spreekt wel vanzelf, dat die quaestie van een stationsschip permanent in de West niet iets is van den laatsten tijd. Nu door den heer Koster een aanval is gedaan op het Departement van Defensie, wil ik zeer in het kort enkele punten uit de geschiedenis van dat schip aanhalen. Ik zal in de eerste plaats even aanhalen wat de toenmalige Minister van Marine a.i., de heer Colijn, in 1913 heeft geschreven:

„Ook is er door het Marinebestuur steeds op gewezen, dat voor eene beveiliging van Curaçao tegen een coup de main van Venezolaansche vrijbuiters een oorlogsschip het meest kostbare weermiddel is dat zich laat denken en dat deze taak behoort te worden opgedragen aan het garnizoen, gesteund door voldoende krachtige forten.”

Het was ook weer de Minister, die de beide Departementen beheerde, de heer Colijn, die in 1913 schreef aan zijn ambtgenoot van Koloniën, dat hij voornemens was, een klein stationsschip van ongeveer 1200 ton, een soort flotille-vaartuig dus, voor West-Indië op de begroting te brengen; dus dat viel in een periode, dat de beide Ministeries onder één hoofd stonden.

Toen de heer Colijn aftrad, is er weer een afzonderlijke Minister van Marine geweest, en deze heeft het schip uit West-Indië teruggeroepen. Dat is gebeurd 2 October 1913; toen is het eerste schrijven daarover uitgegaan.

Ik lees hier verder uit de correspondentie uit den tijd van October 1913:

„Op grond daarvan werd het gewenscht geacht, de blijvende stationneering van het schip in de Caraïbische Zee voorloopig op te heffen, terwijl aan die leemte zal worden te gemoet gekomen door aan de verschillende in Nederland aanwezige oorlogsbodems periodiek reizen naar West-Indië op te dragen en er overigens naar te streven, dat steeds één van die bodems voor vertrek derwaarts gereed is.”

Dat is dus de toestand, die in het leven geroepen is ten tijde, dat er een afzonderlijk Ministerie van Marine was.

Als wij nu verder den loop van zaken nagaan, dan blijkt, dat na het terugtrekken van dat oorlogsschip uit West-Indië, in de oorlogsjaren, toen men natuurlijk de geheele vloot in dienst had en toen het ook zeer zeker gewenscht was, om daar een schip te hebben, herhaaldelijk een schip is uitgezonden. Ik constateer voorts, dat ook in een volgende periode, waarin de Departementen van Marine en van Oorlog niet vereenigd waren, namelijk in de periode van 19 Juli 1922 tot 8 Juli 1926, geen enkel schip in de West is geweest, terwijl daarna, in deze parlementaire periode, de *K 13*, de *Sumatra*, de *Hertog Hendrik* en de *Kortenaar* er zijn geweest. Mijn ambtgenoot van Koloniën heeft er op gewezen, dat ook de tegenwoordige Regeering hetzelfde bezwaar voelde van den heer Colijn: daar moet geen oorlogs-

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Minister Lambooy e. a.)

schip, maar een soort flottille-vaartuig of politievaartuig zijn, of hoe men dat wil noemen. De zaak is gedurende geruimen tijd in behandeling geweest bij de Departementen, die mijn ambtgenoot genoemd heeft. Nu zijn, voordat er quaestie was van deze treurige gebeurtenis, plannen naar Curaçao gezonden om te vragen hoe men over die plannen dacht. Het spreekt vanzelf, dat wij hier de eischen, aan dat schip te stellen, opgemaakt hebben, maar het spreekt ook vanzelf, dat men aan den Gouverneur heeft te vragen, of hij zich met een dergelijke oplossing kan vereenigen.

Nu moet ik nog tegen één ding protesteeren.

De heer Koster heeft gesproken over de onvoldoende outillage van de marine en dat de oorlogsvloot niet in staat was, haar taak te vervullen. En dan wil ik den heer Koster vragen of in de laatste twintig jaren de marine ooit beter geoutilleerd was dan thans. De schepen, die de marine in de laatste jaren heeft gekregen, of die in aanbouw zijn, zoowel wat kruisers als jagers, onderzeebooten en flotille-vaartuigen betreft, voldoen aan alle eischen, die daaraan kunnen worden gesteld. Deze Regeering heeft absoluut niet de zorg voor de marine op den achtergrond gesteld, getuige de verschillende schepen, die in de laatste jaren op de begrotingen zijn gebracht en door de Volksvertegenwoordiging zijn aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat de heeren Haffmans en Rink wegens bezigheden elders van dringenden aard de vergadering hebben moeten verlaten.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De heer **Colijn**: Mijnheer de Voorzitter! Volgens het gebruik krijgt de interpellant gelegenheid nog een kort slotwoord te spreken. Wanneer ik mijn eindindruk over deze interpellatie zou moeten samenvatten, zou ik zeggen, dat het resultaat althans is, dat ik een illusie armer ben geworden. Ik heb nl. deze interpellatie opgezet met de waarachtig gemeende bedoeling alle politieke controversen daaruit te weren. Ik heb mij beijverd, om zelf te beantwoorden aan dien eisch, dien ik gesteld heb en ik geloof, dat ik metterdaad daarin ben geslaagd. Want niemand minder dan een zeer scherpzinnig medelid, de heer Mendels, heeft de interpellatie van uit dien gezichtshoek gezien en concludeerde ten slotte, dat hij geen enkel ander politiek argument heeft kunnen ontdekken dan een verheffing van stem nu en dan en een enkele vuistslag op de tafel. Wanneer nu een zoo scherpzinnig man als de heer Mendels geen meerdere gronden kan aanvoeren, geloof ik, dat ik zeggen mag er in geslaagd te zijn de politiek buiten dit debat te houden.

De heer Mendels heeft intusschen nog een andere opmerking gemaakt, nl. dat uit mijn tweeden termijn is gebleken, dat mijn interpellatie voorbarig is geweest en dat ik had moeten wachten tot er meer inlichtingen waren. Daarvoor zou iets te zeggen zijn geweest, indien het te voorzien ware geweest, dat de Regeering niet over meer inlichtingen zou beschikken dan zij tot nog toe heeft verstrekt. Deze interpellatie is gehouden 19 Juni, en het telegram van den Gouverneur van Curaçao, dat de Minister in zijn antwoord op mijn schriftelijke vragen heeft verwerkt, is van den 14den Juni. Er liggen vijf dagen tusschen en de telegraaf werkt door, en zoo kon men aannemen, dat de Regeering al over meer gedetailleerde gegevens beschikte dan zij in haar schriftelijk antwoord heeft verwerkt en aan de pers heeft medegedeeld. Dat zou niet te verwonderen zijn; daarop mocht men rekenen. Ik kan hem zeggen, dat het gebruik is, dat men altijd nog wat achter de hand houdt, en ik denk niet, dat deze Ministers anders tegenover de zaak staan dan ik zelf er tegenover zou hebben gestaan. Maar afgescheiden daarvan, en zelfs van de vraag of de Regeering over meer gegevens had behooft te beschikken dan zij heeft verstrekt, was de interpellatie nog volkomen op haar plaats. Ten eerste, omdat daardoor ook licht kan opgaan, over welke punten nadere inlichtingen noodzakelijk zijn. Ten tweede — en dat argument heb ik hedenmorgen al aangevoerd — omdat het onmogelijk was, dat onze Kamer hier vergaderen zou en wij hier rustig zouden gaan praten over een tolkantoor te Lobith, zonder ons iets aan

(Colijn.)

te trekken van een gebeurtenis, die geheel ons land in opschudding heeft gebracht.

Ondanks het feit, dat ik getracht heb de politieke contro-versen te mijden, zijn zij er ten slotte toch in gekomen en is een zeer belangrijk deel van het debat daaraan gewijd. Het spijt mij, dat ik niet veel tijd heb; hedenavond moet ik nog ergens een spreekbeurt vervullen en ik moet dus zorgen, dat ik mijn trein niet mis. Daarom zal ik mij tot enkele opmerkingen bepalen.

Ik wil dan in de eerste plaats een antwoord verstrekken op de vraag, door den heer Koster gedaan. Deze heeft herinnerd aan iets, wat mij niet bekend was, nl. dat de Minister van Defensie in deze Kamer, bij de behandeling van het wetsontwerp in zake de vereeniging van de beide militaire Departementen, een beroep zou hebben gedaan op een mededeeling, welke ik aan dien Minister zou hebben gedaan, en dat dat invloed zou hebben gehad op de stemming in deze Kamer. Het is zeker bijzonder vereerend, te vernemen, dat men invloed oefent, zelfs wanneer men niet aanwezig is; ik moet dan ook een dergelijke mededeeling onder benefice van inventaris aanvaarden. Wat de zaak zelf betreft, is wat de Minister van Defensie heeft medegedeeld, in zijn algemeene strekking volkomen juist. Ik bedoel daarmee niet, dat het ook woordelijk niet juist zou zijn, want dat kan ik niet beoordeelen; ik weet absoluut niet, in welke bewoordingen die mededeeling gedaan is.

Feit is, dat ik van het jaar 1913 af voorstander ben geweest van een vereeniging van de beide Departementen, dat ik daartoe destijds heb ingediend een wetsontwerp, waarbij onder een politiek Minister twee directeuren-generaal zouden komen, die in iedere groep het continueele element zouden vertegenwoordigen. Feit is ook, dat bij de formatie van het Kabinet van 1925 de vereeniging van die beide Departementen aangekondigd is geworden en dat daarbij mijn voorkeur uitging naar een directeur-generaal voor de Marine, zooals in de oorspronkelijke Memorie van Toelichting op de Marinebegroting ook inderdaad van een directeur-generaal van Marine wordt gesproken. Daarna is de toenmalige Minister van Marine ad interim op dat denkbeeld teruggekomen en heeft gemeend, dat hij op andere wijze even goed kon voorzien in de behoefte, waarin naar mijn oordeel de directeur-generaal te voorzien had, en ik heb mij daarbij neergelegd. Evenwel, mijn voorkeur is blijven uitgaan naar een directeur-generaal voor de Marine. Men kon zich bij de wijziging neerleggen om deze eenvoudige reden, dat, wanneer men een directeur-generaal van Marine hebben wil, men hem elken dag benoemen kan. Wanneer er morgen aan den dag een Minister van Defensie komt, die zegt: ik heb behoefte aan een directeur-generaal van Marine, dan behoeft hij alleen de daarvoor noodige gelden op de begrooting te brengen en dan heeft hij hem.

Ik weet niet, of ik hiermede in voldoende mate voldaan heb aan het verzoek van den heer Koster. Als hij bedoeld heeft te vragen, of ik er toe wil medewerken, de saamvoeging der Departementen weer ongedaan te maken, dan moet ik een antwoord geven, dat hem niet bevredigen zal, omdat ik altijd nog van oordeel blijf, dat de grondoorzaak, waarom de defensie van Nederland in het moeras gekomen is, hierin ligt, dat de Ministers van Oorlog en van Marine beschouwd zijn als vak-Ministers, die iedere Kabinetsformateur als artisjokkenblaadjes kon laten afplukken en kon laten vallen. Zoo is het gegaan. Onder het Kabinet-de Meester de heeren Cohen Stuart, Staal en van Rapard. Onder het Kabinet-Heemskerk zijn de heeren Sabron, Cool en Wentholt weggegaan. Onder het Kabinet-Ruys de heeren Naudin ten Cate, Bijleveld, Alting von Geusau, Pop. En de Kabinetten regeerden verder. Zoo lang dat niet verandert, blijft het tobben met de defensie. De Minister van Defensie moet in het Kabinet een persoonlijkheid zijn, die even gewichtig is als elke andere Minister.

En zooals het Kabinet heen zou gaan, wanneer bijv. de Minister van Arbeid op een belangrijk ontwerp viel, zoo moet het ook heengaan, wanneer op een belangrijk defensie-ontwerp een Kabinet conflict heeft. Maar dat krijgt men niet, zolang de Ministers vakministers zijn, en daarom heb ik altijd het oog gericht gehad op een krachtige politieke persoonlijkheid als

Interpellatie van den heer Colijn met betrekking tot de gebeurtenissen op Curaçao.

(Colijn.)

Minister van Defensie, werkende met technische chefs van de diensten, zooals andere Ministers aan hun Departement over directeuren-generaal beschikken.

Een ander punt, dat ik, zij het in het kort, te beantwoorden heb, is de algemeene gedachtengang van den heer van Embden. De these van den heer van Embden is kortweg deze: gij kunt uw positionele taak niet naar behooren vervullen, omdat gij vasthoudt aan de vervulling van de militaire taak.

In dien gedachtengang zit in de eerste plaats een principieele denkfout. Er is geen tegenstelling, want ook de militaire macht oefent in gewone tijden, althans in Oost-Indië, waar ik in de eerste plaats aan denk, diensten uit, die positionele beteekenis hebben. Nu meent ons geacht medelid, dat het zooveel goedkoopster zou zijn, wanneer men de oorlogsvaartuigen ging vervangen door vaartuigen, waaraan men dan den naam van politievaartuig geeft. Hij heeft uitgerekend, dat men voor wat de 2 kruisers gekost hebben, wel een 30 flottieljevaartuigen had kunnen laten bouwen. Maar, Mijnheer de Voorzitter, dat zou geen besparing hebben opgeleverd, want wanneer men 30 flottieljevaartuigen zou moeten gaan bemannen, zou dat heel wat meer kosten meebrengen dan de bemanning van 2 kruisers. Dus of men verkrijgt niet de grootere effectieve werking op positioneel gebied, of, als men dat wel wil, dan komt er van de besparing, die men in uitzicht heeft gesteld, geen cent terecht.

De roeping, die wij te vervullen hebben ook in de Benedenwindsche eilanden, heeft met onze defensie als zoodanig dan ook niets uit te staan. Wij zenden geen oorlogsmiddelen naar Suriname of Curaçao met de gedachte, dat wij daar zullen hebben op te treden tegen welgewapende troepen of vloeten van Regeeringen. Wij hebben daar een zuiver positionele taak, en daarom heb ik van 1913 af, zooals de Minister van Defensie zooveel herinnerde, altijd gemeend, dat men in de West-Indische wateren behoort te hebben een behoorlijk politievaartuig, bemand door de marine, voorzien van de daartoe vereischte wapening, in het algemeen een vaartuig, dat beantwoordt aan de eischen, die wij op het oogenblik stellen aan een flottieljevaartuig.

Een tweede opmerking, die door den geachten afgevaardigde is gemaakt, en die mede betrekking heeft op de tegenstelling militaire en politiebewaking, houdt verband met het zedelijk bezwaar, dat door den geachten afgevaardigde aan de orde is gesteld. Als ik hem wel begrepen heb, dan heeft hij op een interruptie, die ik geplaatst heb, geantwoord, dat hij natuurlijk geen bezwaar heeft om strijd te voeren tegen, zich te verzetten tegen en zelfs om aan te vallen benden, zooals die, welke onder leiding van den generaal Urbina optraden, maar dat hij dat bezwaar wel heeft, wanneer hij zich zou moeten verzetten tegen een bepaalde Regeering. Maar wanneer nu een naburige Regeering ergens rond de Caraïbische zee eens een georganiseerde troep uitzendt, om een dergelijken aanval op Curaçao te plegen, welk verschil kan er dan zijn om zich wel te verzetten tegen een bende onder Urbina, maar niet tegen een met autorisatie eener Regeering optredende bende? Ik kan het niet begrijpen. Ik kan mij begrijpen, dat er menschen zijn, die zeggen: onder geen omstandigheid wil ik een daad verrichten, die een ander mensch het leven kost. Ik ben het daarmede niet eens, de roeping van de Overheid, zooals ik die zie, is een andere, maar ik kan het begrijpen. Maar het onderscheid, dat de ge-

(Colijn e. a.)

achte afgevaardigde wil maken, kan ik niet begrijpen, maar dat zal wellicht aan mijn denkvermogen liggen.

De heer van Embden: Dit is nu een terrein, waarop ik heel gaarne met u een debat zou voeren, maar daarvoor zal u de tijd wel ontbreken!

De heer Colijn: Juist, want ik wilde om 5 uur hier weg en het is nu 5 minuten vóór vijf.

Ik zal het bij deze enkele korte opmerkingen laten. Ik hoop, dat de Regeering bij het verdere onderzoek, dat zij zal instellen, ook rekening zal houden met de vele onduidelijke punten, die er op het oogenblik nog zijn, omdat ik van oordeel ben — en daarin door niets van hetgeen gezegd is, ben geschokt — dat het van die nadere inlichtingen in hooge mate zal afhangen, of ons oordeel over de houding van de autoriteiten op Curaçao, civiele en militaire, van dien aard is, dat wij er genoeg mee kunnen nemen, ook als de Regeering niets doet. Ik zou het dus zeer op prijs stellen, als de Regeering ook aan de punten, die ik in eersten termijn aan de orde heb gesteld, bij het verdere onderzoek de noodige aandacht zal willen schenken.

De heer Koster: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een enkel woord. In de eerste plaats wil ik antwoorden op de opmerking van den heer de Vos van Steenwijk. Door mij is in hoofdzaak aangedrongen, het blijkt uit mijn stenogram, op verbetering, doch niet zoozeer op vergrooting van de vloot. Ik ben geen deskundige en kan dus niet beoordeelen, of de vloot groter moet zijn dan die op het oogenblik is, maar wel heb ik gemeend, dat er verbetering moet komen. Tegenspraak, zooals de geachte spreker veronderstelt, tusschen onze tegenwoordige houding en de bij de Vlootwet ingenomene, bestaat dus inderdaad niet.

De Minister van Defensie heeft iets gezegd, waarschijnlijk naar aanleiding van deze woorden: „Intusschen gaat onze maritieme macht door niet voldoende aanvulling en niet behoorlijke verzorging er op achteruit". Ik meen hiermede duidelijk genoeg gezegd te hebben, dat er niet voldoende aanvulling is in verband met de gewijzigde omstandigheden. Wanneer men de vloot gaat vergelijken met die van 50 jaar geleden, en deze is nu eenigszins toegenomen, kan het toch zijn, dat zij in verband met de zich steeds wijzigende omstandigheden is achteruitgegaan.

Uit hetgeen ik van de Ministerstafel heb gehoord, blijkt, dat voor het nemen van maatregelen, indien ons land werkelijk in moeilijke omstandigheden verkeert, de organisatie zoodanig is, dat wij niet kunnen rekenen op een vlug besluit. Sinds 1926 zijn de omstandigheden in ons land zoodanig, dat vóór alles gezorgd en gewaakt moest worden, dat het niet mogelijk is, communistische of rebellische aanvallen te krijgen, in ieder geval, wanneer deze komen, ze onmiddellijk den kop in te drukken. Ik betreur het, dat de Regeering niet een zekerder verklaring heeft kunnen afleggen, want niet alleen ik, maar duizenden met mij vragen zich af: wordt voor onze veiligheid hier en in onze overzeesche gewesten voldoende gewaakt?

De beraadslaging wordt gesloten.

De Voorzitter: Namens de Kamer zeg ik de Regeering dank voor de verstrekte inlichtingen.

De vergadering wordt gesloten.